

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

**Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane**

TEZĂ DE DOCTORAT

POLITICI TARIFARE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE, ÎNTRE LIBERALIZARE ȘI MONOPOL – APLICAȚII ÎN DOMENIUL SERVICIILOR DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE

REZUMAT

**Doctorand,
Alina Florentina Cucoș (Săracu)**

**Conducător Științific,
Prof.Univ.Dr. Daniela Ancuța ȘARPE**

**Seria E 1: Economie, Nr. 4
GALAȚI**

2014

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

**Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

POLITICI TARIFARE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE, ÎNTRE LIBERALIZARE ȘI MONOPOL – APLICAȚII ÎN DOMENIUL SERVICIILOR DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE

**Doctorand,
Alina Florentina Cucuș (Săracu)**

Conducător științific,

Prof univ.dr. Daniela Ancuța Șarpe

Referenți științifici

**Prof. univ.dr. Gabriela Prelipcean
Prof. univ.dr. Gheorghe Hurduzeu
Prof. univ.dr. Florin Buhociu**

Seria E 1: Economie, Nr. 4

GALAȚI

2014

Seriile tezelor de doctorat sustinute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul **ȘTIINȚE INGINEREȘTI**

- Seria I 1: **Biotehnologii**
- Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**
- Seria I 3: **Inginerie electrică**
- Seria I 4: **Inginerie industrială**
- Seria I 5: **Ingineria materialelor**
- Seria I 6: **Inginerie mecanică**
- Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**
- Seria I 8: **Ingineria sistemelor**

Domeniul **ȘTIINȚE ECONOMICE**

- Seria E 1: **Economie**
- Seria E 2: **Management**

Domeniul **ȘTIINȚE UMANISTE**

- Seria U 1: **Filologie-Engleză**
- Seria U 2: **Filologie-Română**
- Seria U 3: **Istorie**

DECIZIA

nr. 1948 / 1.10.2014

În conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/05.01.2011, ale Codului studiilor universitare de doctorat și ale Regulamentului instituțional privind organizarea și funcționarea studiilor universitare de doctorat în școlile doctorale din Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați;
în baza referatului conducătorului științific **Prof.univ.dr. Daniela-Ancuța ȘARPE**;
conform aprobării Consiliului școlii doctorale din data de **30.09.2014**;
în baza Ordinului Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 3288/20.02.2012 privitor la numirea rectorului;

Rectorul universității decide:

Art. 1. Se numește comisia pentru evaluarea și susținerea publică a tezei de doctorat de către doctorandul(a) **CUCOȘ I. ALINA-FLORENTINA (SĂRACU)**, domeniul **Economie**, în următoarea componență :

1. Președinte	Conf.univ.dr. Edit LUKACS
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
2. Conducător de doctorat	Prof.univ.dr. Daniela-Ancuța ȘARPE
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
3. Referent oficial	Prof.univ.dr. Gabriela PRELIPCEAN
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
4. Referent oficial	Prof.univ.dr. Gheorghe HURDUZEU
Academia de Studii Economice din București
5. Referent oficial	Prof.univ.dr. Florin-Marian BUHOCIU
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Art. 2. Școala doctorală de Inginerie, Secretariatul doctorat, Compartimentul salarizare și Biroul financiar vor duce la îndeplinire prevederile prezentei decizii.

Prof. univ. dr. ing. **Adrian Gabriel BIRSAN**

Mulțumiri,

Finalizarea și susținerea acestei teze de doctorat reprezintă momentul în care închid o importantă etapă a pregătirii mele profesionale și este rezultatul efortului susținut pe parcursul a patru ani de studii și cercetări. Acest moment se datorează totodată și celor care m-au ajutat, mi-au fost alături și împreună cu care am format o echipă pe plan profesional și nu numai.

Prezenta cercetare a presupus, o stare de continuă informare, perseverență, răbdare și foarte multă muncă. Acest demers nu ar fi fost posibil, decât cu condiția unei îndrumări științifice de înaltă calitate și a unui real sprijin, ce mi-au fost acordate în decursul acestei perioade, drept pentru care adresez respectuoase mulțumiri doamnei conducător Prof. Univ. Dr. Daniela Ancuța Șarpe.

Adresez sincere mulțumiri distinșilor referenți: doamnei Prof. Univ. Dr. Gabriela Prelipcean, domnului Prof.Univ.Dr. Gheorghe Hurduzeu, domnului Prof.Univ.Dr. Florin Buhociu, care au alcătuit comisia de examinare, prezidată cu onoare de către doamna Conf.Univ.Dr. Edith Lukacs, decan al Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor.

Mai mult decât simple mulțumiri adresez familiei, soțului și baietelului meu pentru nețărmuita înțelegere, răbdarea de a îndura absența mea, ajutorul necondiționat, pentru faptul că mi-au ridicat în permanență moralul și m-au susținut pe parcursul acestor ani de studiu.

Lor dedic această reușită și împlinire!

Adresez tuturor celor ce m-au sprijinit în acest demers cele mai bune gânduri și multă recunoștință.

Galați, 2014

CUPRINS

Introducere	1
Introduction	6

PARTEA I – STADIUL CUNOAȘTERII ÎN DOMENIUL POLITICILOR TARIFARE APLICATE ÎN CADRUL SERVICIILOR PUBLICE

CAPITOLUL I

REPERE DE ORDIN ȘTIINȚIFIC ȘI ORGANIZAȚIONAL PRIVIND SERVICIILE COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE

1.1. Noțiuni definitorii privind serviciile publice	10
1.2. Apariția și evoluția conceptului de serviciu public la nivel european și în România.....	13
1.3.Trecerea de la exploatarea comunală la serviciile de utilități publice în administrația românească	17
1.4. Reflectarea serviciilor comunitare de utilități publice în literatura de specialitate.....	22

CAPITOLUL II

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND SERVICIILE COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE ȘI POLITICILE TARIFARE DIN DOMENIU

2.1. Considerații privind serviciile comunitare de utilități publice	25
2.1.1. Trăsături generale ale serviciilor	25
2.1.2. Caracteristici, reguli de funcționare și clasificări ale serviciilor publice.....	25
2.1.3.Caracteristici, principii și funcții ale serviciilor comunitare de utilități publice.....	27
2.2. Considerații privind tarifele din domeniul serviciilor comunitare de utilități publice.....	29
2.2.1. Noțiuni generale privind tarifele	29
2.2.2. Prețuri și tarife aferente serviciilor publice	31
2.2.3. Prețuri și tarife aferente serviciilor comunitare de utilități publice.....	36
*** Concluzii parțiale	40

PARTEA a II a

ANALIZA SISTEMULUI DE PREȚURI ȘI TARIFE DIN DOMENIUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE – ABORDĂRI COMPARATIVE ȘI STUDII DE CAZ

CAPITOLUL III

PREȚURI ȘI TARIFE ÎN CADRUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE

3.1. Prețuri și tarife pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare.....	44
3.2. Tarifele și taxele aferente serviciilor publice de salubritate.....	52
3.3.Sistemul de prețuri și tarife din sectorul serviciilor publice de alimentare cu energie termică în sistem centralizat	57
3.4. Prețuri și tarife pentru serviciul de transport public de călători	64
3.5. Prețuri și tarife pentru serviciul de iluminat public	70

CAPITOLUL IV

ANALIZE COMPARATIVE ȘI STUDII DE CAZ PRIVIND FUNDAMENTAREA PREȚURILOR ȘI TARIFELOR AFERENTE SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE

4.1. Fundamentarea cheltuielilor pentru stabilirea unui preț pentru serviciul de alimentare cu apă	73
4.1.1. Studiu de caz I Stabilirea prețului pentru serviciul de alimentare cu apă din comuna Săgeata, județul Buzău.....	73
4.1.2. Studiu de caz II Stabilirea prețului pentru serviciul de alimentare cu apă din comuna Tulnici, județul Vrancea.....	77
4.1.3. Analiza comparativă a studiilor de caz aferente serviciului de alimentare cu apă.....	81
4.2. Studiu de caz III Fundamentarea tarifului pentru serviciul de salubritate din comuna Tulnici, județul Vrancea.....	83
4.3. Fundamentarea prețurilor/tarifelor la energie termică produsă în sistem centralizat....	87
4.3.1. Studiu de caz IV Fundamentarea prețurilor/tarifelor la energia termică în cazul S.C. Rominterm S.R.L. Mangalia, Constanța.....	87
4.3.2. Studiu de caz V Fundamentarea prețurilor/tarifelor la energia termică produsă în cazul S.C. Apaterm S.A. Galați.....	92
4.3.3. Analiza comparativă a modului de fundamentare pentru stabilirea unui preț la energia termică	98
4.4. Studiu de caz VI Fundamentarea tarifelor la transportul urban de călători la S.C. Transurb S.A., Galați	100
4.5. Studiu de caz VII – Fundamentarea valorii aferente modernizării iluminatului public în comuna Grivița, județul Galați.....	103
*** Concluzii parțiale	110

PARTEA a III a

CONTRIBUȚII PRIVIND ANALIZA FACTORILOR CE INFLUENȚEAZĂ EVOLUȚIA SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE ȘI A POLITICILOR TARIFARE AFERENTE ACESTORA

CAPITOLUL V

EVOLUȚIA ȘI PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE SERVICIULUI DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ȘI INFLUENȚELE POLITICILOR TARIFARE DIN DOMENIU

5.1. Evoluția serviciului în intervalul 1990-1999 (Etapa I)	113
5.2. Caracteristici ale domeniului în perioada 2000 – 2006 (Etapa a II a).....	118
5.3. Particularitățile și direcțiile de dezvoltare în intervalul 2007 – 2012 (Etapa a III a).....	125
5.4. Prezentarea și interpretarea rezultatelor analizate.....	135

CAPITOLUL VI MODELAREA MATEMATICĂ A PRINCIPALILOR INDICATORI AFERENȚI SERVICIULUI DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ÎN ROMÂNIA, ÎN PERIOADA 2000-2012

6.1.1. Prezentarea funcției de trend privind dinamica consumurilor lunare/ persoană, a tarifelor maxime, și a valorii volumului casnic distribuit de apă	150
6.1.2. Identificarea funcției de trend privind dinamica mediei cheltuielilor totale ale gospodăriilor, a veniturilor medii pe gospodăria și a plății serviciilor	166
6.1.3. Analiza statistică a influențelor factoriale ale variațiilor volumului casnic distribuit de apă	181
6.1.4. Alegerea funcției de trend privind dinamica lungimii rețelei de alimentare cu apă și canalizare.....	183
6.1.5. Modelul de trend al valorilor investițiilor în sistemul de alimentare cu apă și canalizare și al tarifelor maxime aplicate	188
6.2. Prognoze ale dezvoltării lungimii rețelei, a investițiilor, a tarifelor maxime ce vor fi aplicate, și a ratei de suportabilitate din acest sector.....	204
6.3. Concluzii privind dinamica serviciului de alimentare cu apă și canalizare.....	207

CAPITOLUL VII IDENTIFICAREA DIRECȚIILOR DE DEZVOLTARE ÎN CADRUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE ȘI FACTORI DETERMINANȚI AI POLITICILOR TARIFARE

7.1. Analiza sectorului serviciului de salubritate	209
7.2. Evoluția și perspectivele de dezvoltare ale sectorului serviciului de energie termică în sistem centralizat	228
7.3. Analiza sectorului serviciului de iluminat public.....	246
7.4. Dinamica sectorului serviciului de transport public local.....	250

CAPITOLUL VIII – CONCLUZII

Concluzii.....	256
Bibliografie.....	274
Lista figurilor.....	281
Lista tabelelor	283
Anexe.....	287
Lista lucrărilor publicate.....	303
Lista lucrărilor susținute la conferințe	304

Introducere

Serviciile comunitare de utilități publice joacă un rol fundamental în creșterea calității vieții cetățenilor și în lupta împotriva excluziei sociale și izolării. Având în vedere caracterul lor de servicii de interes general, serviciile comunitare de utilități publice prezintă o importanță majoră pentru economie și pentru producerea de alte bunuri și servicii și au o contribuție esențială la dezvoltarea durabilă a comunităților locale, determinând dezvoltarea economică și socială a acestora.

Sfera serviciilor de interes general, la nivel european, față de cea de la nivel național, este mai cuprinzătoare (telecomunicații, gaz, servicii poștale), în România sfera s-a restrâns ca urmare a reglementărilor succesive din anii 2001 și 2006, și din considerente care țin de liberalizarea anumitor sectoare de servicii ca urmare a acordurilor cu organismele europene internaționale.

Pentru serviciile rămase în sectorul de utilități publice, reglementarea actuală legală admite o deschidere relativă a pieței, prin participarea capitalului privat, ele cunoscând în bună parte reglementările unei piețe de monopol, cu o intervenție activă a statului în zona de protecție socială, a politicilor tarifare, reglementare, monitorizare și control.

Pătrunderea capitalului privat în zona serviciilor de interes general se prezintă atât ca o necesitate de acoperire a costurilor de dezvoltare, pe care statul sau unitățile sale administrativ teritoriale nu poate să le mai suporte, dar și ca o nevoie a privaților de a-și putea plasa capitalul pe o piață a căror consumatori sunt cerți, dezideratul accesului la aceste servicii fiind consacrat la nivel de norme și principii care trebuie să garanteze nediscriminarea și accesibilitatea egală a tuturor cetățenilor.

La momentul demarării acestei cercetări serviciile de utilitate publică, având în vedere specificul furnizării și prestării lor, printr-o infrastructură tehnico-edilitară care aparține unităților administrativ teritoriale, cunosc o reglementare care este proprie pieței de monopol. Regimul concurențial se poate manifesta doar în cazul licitațiilor publice organizate pentru încredințarea anumitor tipuri de servicii, concurența se face simțită strict în momentul procedurii de atribuire, jocul dintre cerere și ofertă de pe piață nu poate să regleze nivelul prețurilor și tarifelor practicate în relația cu utilizatorii. În acest context a apărut necesitatea instituirii unor măsuri protecționiste, prin care să se asigure un nivel suportabil al contravalorii pe care utilizatorii trebuie să îl achite pentru a fi beneficiarii prestării/furnizării de servicii comunitare de utilități publice. Astfel, prin autoritățile de reglementare din domeniu, Guvernul urmărește protejarea intereselor beneficiarilor în raport cu operatorii, stabilind norme legale cu respectarea cărora se face fundamentarea, ajustarea, modificarea prețurilor și respectiv a tarifelor pe care le și avizează în mod efectiv.

Prezenta lucrare, ce poartă denumirea de *Politici tarifare în domeniul serviciilor comunitare de utilități publice, între liberalizare și monopol – aplicații în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare*, are meritul de a surprinde evoluția reglementărilor specifice serviciilor comunitare de utilități publice, de la apariția acestui concept la nivel național și până în prezent și a stadiului de dezvoltare a fiecărui serviciu în parte.

Obiectivul central al tezei îl reprezintă analiza reglementărilor și a stadiului de dezvoltare al serviciilor comunitare de utilități publice, ce ne permite să înțelegem mai bine modul cum funcționează piața acestor servicii și a particularităților pe care le prezintă strategiile tarifare, care cunosc reguli stricte de fundamentare, spre deosebire de majoritatea serviciilor, unde prețurile se reglează în jocul dintre cerere și ofertă.

Rezultatele acestei analize permit reliefaarea direcțiilor de dezvoltare specifice fiecărui serviciu în parte, care pot fi spre păstrarea unei reglementări specifice pieței de monopol, sau

spre liberalizarea serviciilor, ceea ce presupune deschiderea pieței, pătrunderea capitalului privat, manifestarea unui regim concurențial și formarea liberă a prețurilor.

Un alt aspect important surprins în cadrul lucrării este cel referitor la condiționalitățile impuse României prin Tratatul de aderare la U.E. cu privire la creșterea gradului de acoperire al serviciilor de utilități publice și îmbunătățirea parametrilor cantitativi și calitativi de furnizare/prestare a acestora, întrucât prin caracterul lor de servicii de interes general au un rol important pentru dezvoltarea comunităților locale și asigurarea normelor de sănătate publică, de mediu, care să permită creșterea gradului de confort și a calității vieții. Condiționalitățile impuse României referitoare la această categorie de servicii, au o influență directă asupra modului de organizare și funcționare a serviciilor, întrucât ele stabilesc ținte și obiective precise pe care țara noastră trebuie să le îndeplinească în vederea alinierii la aquis-ul comunitar și la standardele de viață specifice U.E.

Pentru atingerea obiectivului general al tezei s-au avut în vedere următoarele obiective specifice:

- Analiza evoluției conceptului de serviciu public și a rolului statului în asigurarea acestuia;
- Prezentarea categoriei serviciilor comunitare de utilități publice, a particularităților pe care acestea le au față de servicii ca și activități economice dar și față de serviciile publice;
- Analiza evoluției reglementărilor specifice serviciilor comunitare de utilități publice și a influențelor pe care cadrul legal l-a avut asupra stadiului de dezvoltare a acestora;
- Prezentarea regulilor care stau la baza fundamentării prețurilor și tarifelor din domeniu și reliefaarea neajunsurilor pe care acestea le au, inclusiv prin realizarea unor studii de caz pentru fiecare serviciu comunitar de utilitate publică în parte;
- Analiza stadiului actual de dezvoltare al serviciilor comunitare de utilități publice și a surselor de finanțare disponibile pentru dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare specifice și îmbunătățirea parametrilor de prestare/furnizare;
- Identificarea a trei etape distincte de dezvoltare pentru serviciul de alimentare cu apă și canalizare, și salubritate și prezentarea particularităților aferente fiecărei perioade în parte;
- Evidențierea indicatorilor specifici sectorului de alimentare cu apă, canalizare și salubritate, prin intermediul cărora este măsurată performanța economică a acestor sectoare, dar și modul în care acestea satisfac nevoile sociale ale utilizatorilor, precum și conservarea mediului înconjurător; indicatorii utilizați stau la baza efectuării modelării matematice incluse în prezenta cercetare;
- Analiza tendințelor de regionalizare manifestate în special în cazul sectoarelor de alimentare cu apă, canalizare și salubritate; în acest sens făcându-se corelații între stadiul actual de dezvoltare, condiționalitățile și obiectivele cuprinse în Tratatul de aderare și sursele de finanțare disponibile;
- Determinarea, prin intermediul modelărilor matematice a ritmului de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare a serviciului alimentare cu apă și canalizare, dar și a influențelor pe care acesta îl are asupra politicilor tarifare și impactul asupra consumului;
- Identificarea direcțiilor de dezvoltare pentru fiecare serviciu comunitar de utilitate publică în parte,

Lucrarea este structurată în trei părți, în cuprinsul cărora intră un număr de opt capitole. Prima parte este dedicată stadiului cunoașterii în domeniul politicilor tarifare aplicate în cadrul serviciilor publice, și este alcătuită din capitolul *Repere de ordin științific și organizațional privind serviciile comunitare de utilități publice*, și din capitolul intitulat *Considerații generale privind serviciile comunitare de utilități publice și politicile tarifare din domeniu*.

Cea de-a doua parte a acestei cercetări, și anume *Analiza sistemului de prețuri și tarife din domeniul serviciilor comunitare de utilități publice – abordări comparative și studii de caz* este formată din două capitole, și anume Capitolul III *Prețuri și tarife în cadrul serviciilor comunitare de utilități publice*, respectiv Capitolul IV intitulat *Analize comparative și studii de caz privind fundamentarea prețurilor și tarifelor aferente serviciilor comunitare de utilități publice*.

Partea a treia a tezei de doctorat, prezentată sub denumirea de *Contribuții privind analiza factorilor ce influențează evoluția serviciilor comunitare de utilități publice și a politicilor tarifare aferente acestora* este constituită din patru capitole distincte, și anume: Capitolul V *Evoluția și perspectivele de dezvoltare ale serviciului de alimentare cu apă și canalizare și influențele politicilor tarifare din domeniu*, Capitolul VI *Modelarea matematică a principalilor indicatori aferenți serviciului de alimentare cu apă în România, în perioada 2000-2012*, Capitolul VII *Identificarea direcțiilor de dezvoltare în cadrul serviciilor comunitare de utilități publice și factori determinanți ai politicilor tarifare*, și respectiv ultimul capitol, cel cu privire la *Concluzii*.

CAPITOLUL I

REPERE DE ORDIN ȘTIINȚIFIC ȘI ORGANIZAȚIONAL PRIVIND SERVICIILE COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE

Cercetarea privind politicile tarifare din domeniul serviciilor comunitare de utilități publice a demarat cu prezentarea conceptului de serviciu public, care a fost conturat în epoca modernă, în perioada secolelor XVII – XVIII, când se pun bazele furnizării organizate a *activităților economice creatoare de bunăstare*, prestate la nivelul comunităților în interesul general. A fost surprinsă evoluția acestui concept pornind de la gândirea economică clasică, care i-a avut ca și reprezentanți de seamă pe William Petty, Adam Smith, Gregory King, care au avut printre primele abordări cu privire la servicii furnizate în interesul general, ei considerând că fac parte din această categorie: comerțul, transporturile, serviciul militarilor, magistraților, oamenilor de litere și serviciile religioase. De asemenea, au fost prezentate primele considerații cu privire la rolul statului în asigurarea serviciului public, Duguit fiind de părere că acestea reprezintă activități pe care guvernarea trebuie să le presteze în interesul celor guvernați. Evoluția conceptului este surprinsă și în perioadele ulterioare, și anume: în perioada interbelică când autori precum Gaston Jeze subliniază faptul că serviciul dobândește caracter public și ca urmare a asigurării acestuia prin intermediul unor bunuri destinate uzului public; și în perioada actuală când noțiunea de serviciu public devine mai amplă, deoarece așa cum au reliefat autori precum Jean Rivero, Laubodere, ne aflăm în prezența unui serviciu public și în situația în care acesta este prestat de către particulari, întrucât asigurarea acestora se face în baza unor reglementări ale autorităților publice, cu acordul și sub supravegherea acestora. Aspectele privind evoluția conceptului de serviciu public au fost surprinse și la nivel național, pornind de la primele referiri la acestea cuprinse în Regulamentele Organice ale principatelor Moldova și Țara Românească și ulterior în reglementările constituțiilor din 1866 și 1923, cât și părerile autorilor din literatura de specialitate, cum sunt: Anibal Teodorescu, M. Văraru, C. Rărincescu, dar și modul de concepere al serviciilor publice în accepțiunea gândirii regimului comunist.

Tot în primul capitol au fost prezentate elementele definitorii care conferă unui serviciu, caracterul de activitate publică, și anume: ele se înființează și se organizează cu scopul satisfacerii unor nevoi sociale, având în vedere interesul general, ele sunt asigurate de către

stat și de structurile administrative sau de entități private în baza unui acord și sunt prestate prin utilizarea bunurilor mobile și imobile care aparțin domeniului public și privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale.

Au fost trecute în revistă reglementările referitoare la serviciile de interes general cuprinse în tratatele europene și obiectivele asumate prin Charta europeană a serviciilor publice, care vizează identificarea principiilor comune, cărora trebuie să le răspundă serviciile publice la nivel european, unitatea de tratament pentru toți utilizatorii și norme care să garanteze pentru fiecare serviciu un plan calitativ și unul cantitativ.

Ulterior, cadrul cercetării a fost restrâns, concentrându-se asupra serviciilor de utilități publice, care constituie tema lucrării de față.

Pentru o mai bună evidențiere a specificului acestor servicii au fost prezentate diversele reglementări care au stat la baza organizării și funcționării lor, pornind de la Constituția din 1866, care în cuprinsul articolului 19 făcea referire la activitățile de utilitate publică, incluzând în sfera acestora salubritatea publică, normele specifice regimului comunist care le-au considerat ca făcând parte din domeniul gospodăriei comunale, ce reunea toate activitățile asigurate la nivelul localităților pentru asigurarea într-o concepție unitară a dezvoltării economico-sociale a acestora.

Ulterior, au fost prezentate aspecte care țin de reflectarea acestor servicii în literatura de specialitate, autori precum cum sunt A. Zamfir, I. Radu au avut contribuții atât în ceea ce privește prezentarea modului de organizare a acestor servicii, cât și asupra îmbunătățirii unor aspecte care țin de prestarea și furnizarea acestora, autoarea A. Zamfir având chiar o abordare practică prin lucrarea sa aplicată, care cuprinde un studiu de caz cu privire la serviciul de alimentare cu apă și canalizare din municipiul Moreni, menit să reliefeze efectele calitative, cantitative și colaterale ale investițiilor efectuate în scopul reabilitării și modernizării infrastructurii. De asemenea, au fost incluse în cercetare opiniile autorului I. Radu privind privatizarea unor servicii, extinderea parteneriatului public privat, și utilizarea soluțiilor de tipul construiește – transferă – operează, menite să atragă capitalul necesar pentru dezvoltarea serviciilor publice.

Au fost prezentate aspecte referitoare la legislația de specialitate din perioada interbelică comunistă și cea de după 1990, fiind surprinse elementele de specificitate aferente fiecărei perioade în parte. Începând cu anul 2006 au fost surprinse atât aspecte care țin de cadrul general al funcționării serviciilor de utilitate publică, cât și cu privire la legislația specifică fiecărui serviciu în parte, precum și reglementările cu caracter secundar, de tipul ordonanțelor și hotărârilor de guvern, și celor cu caracter terțiar de tipul ordinelor și normativelor tehnice, toate acestea asigurând cadrul legal de organizare și funcționare a acestora, elaborat în acord cu principiile consacrate la nivelul U.E.

CAPITOLUL II

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND SERVICIILE COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE ȘI POLITICILE TARIFARE DIN DOMENIU

Detalierea modului actual de organizare și funcționare a serviciilor de utilități publice, a caracteristicilor, principiilor și funcțiilor pe care acestea trebuie să le îndeplinească, dar și considerații generale privind sistemul prețurilor și tarifelor din domeniu sunt surprinse în cel de-al doilea capitol al tezei. Aspectele subliniate în cuprinsul acestui capitol au rolul de a reliefa importanța acestor servicii în asigurarea coeziunii economico-sociale și dezvoltarea durabilă a localităților, întrucât ele răspund unor cerințe și necesități de interes și de utilitate publică, motiv pentru care ele au un caracter permanent și un regim de funcționare continuu. Sunt prezentate

de asemenea și alte aspecte care conturează cadrul specific al acestor servicii, determinat de caracterul tehnico-edilitar al acestora, întrucât prestarea lor se face prin intermediul unei infrastructuri care aparține U.A.T.-urilor, fapt care determină o stare de monopol natural, înființarea, organizarea și coordonarea acestora de către autoritățile publice, care constituie un monopol de reglementare, dar și funcționarea lor în baza principiului de eficiență economică, care presupune recuperarea costurilor de exploatare și a celor investiționale din prețuri și tarife recuperate de la beneficiarii serviciilor.

Ultima parte a acestui capitol este dedicată regulilor generale de finanțare ale serviciilor de utilități publice, unde sunt prezentate aspecte referitoare la sistemul de prețuri și tarife, dar și modalitățile de sprijinire a acestui sector prin ajutoare de stat, subvenții, alte tipuri de alocații bugetare.

Sistemul de prețuri și tarife, în acord cu regulile de finanțare stabilite de cadrul legal în vigoare surprinse în cadrul acestui capitol, presupune recuperarea de la utilizatori a cheltuielilor rezultate din prestarea serviciilor prin exploatarea sistemelor aferente, dar și asigurarea suportabilității acestora, deoarece serviciile de utilități publice trebuie să satisfacă interesul general și să fie asigurate în acord cu normele europene, în condiții de accesibilitate și nediscriminare. Tocmai pentru că sistemul de prețuri și tarife trebuie să asigure suportabilitatea serviciilor, și acesta este conceput în așa fel încât să asigure în special acoperirea costurilor de furnizare/prestare, în domeniul serviciilor de utilități publice programele de modernizare și dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare specifice au ca sursă de finanțare nu doar fondurile din bugetele proprii ale operatorilor și instrumentele de finanțare de tipul creditelor, dar și alocații bugetare de la nivelul bugetelor autorităților locale sau de la nivel guvernamental, cât și împrumuturi nerambursabile asigurate prin programe europene de finanțare.

Asigurarea accesului neîngrădit al utilizatorilor la aceste servicii în condiții de nediscriminare și suportabilitate face ca acestea să necesite în anumite situații o politică de subvenționare necesară pentru sprijinirea unor categorii sociale defavorizate și pentru asigurarea protecției sociale generale a utilizatorilor, care față de furnizorii/prestatorii de utilități publice au statutul de clienți captivi.

CAPITOLUL III

PREȚURI ȘI TARIFE ÎN CADRUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE

Capitolul trei prezintă în detaliu metodologiile de fundamentare ale prețurilor și tarifelor pentru fiecare serviciu de utilitate publică în parte, tocmai pentru a reliefa particularitățile modului de stabilire a acestora într-o piață reglementată care trebuie să răspundă concomitent atât cerințelor de asigurare a eficienței economice a operatorilor și de recuperare a costurilor prestării/furnizării, cât și cerințelor care țin de asigurarea accesibilității și suportabilității serviciilor pentru toți utilizatorii fără discriminare. Starea de monopol natural, determinată de prestarea/furnizarea serviciilor prin intermediul unor sisteme de utilități publice care sunt parte componentă a infrastructurii tehnico-edilitare a unităților administrativ-teritoriale, este dublată de un monopol de reglementare care derivă din dreptul exclusiv al autorităților publice locale de a asigura înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor comunitare de utilități publice, aspecte care împiedică formarea liberă a prețurilor și tarifelor și reglarea lor într-un regim concurențial. Din aceste considerente, prețurile și tarifele din domeniu sunt reglementate în acord cu normele metodologice în baza cărora se face stabilirea, ajustarea, și modificarea tarifelor, practicarea lor față de utilizatori necesită aprobarea cuantumurilor acestora de către consiliile locale, iar în cazul a unor servicii, precum alimentarea cu apă și canalizarea și alimentarea cu energie termică în sistem centralizat, întrucât starea de monopol natural este mai accentuată,

prețurile și tarifele aferente acestor servicii necesită parcurgerea unor proceduri de avizare din partea autorității de reglementare.

Astfel, au fost prezentate modalitățile concrete de fundamentare ale prețurilor și tarifelor pentru toate serviciile care intră în sfera utilităților publice, și anume: serviciile de alimentare cu apă și canalizare, alimentarea cu energie termică în sistem centralizat, salubritatea, transportul public local de călători și iluminatul public.

Au fost prezentate procedurile care trebuie parcurse pentru ca prețurile și tarifele să poată fi practicate în condiții de legalitate în relația cu utilizatorii. Într-o primă etapă, operatorii, indiferent de forma lor de organizare, trebuie să fundamenteze în baza metodologiilor în vigoare, care cuprind formule de calcul, atât pentru stabilire, ajustare și modificare, fișe de fundamentare unde sunt prezentate în detaliu elementele de cost și ponderea acestora din valoarea totală a prețurilor și tarifelor, și memorii tehnico-justificative, unde sunt prezentate aspecte legate de modul de organizare a activității și de funcționare a sistemelor exploatate pentru asigurarea furnizării/prestării serviciilor. În procesul de fundamentare al prețurilor și tarifelor, dimensionarea elementelor de cost diferă, în funcție de o serie de factori, cum sunt: modul de organizare al operatorilor și tipul de gestiune ales, specificațiile tehnice ale părților componente ale sistemelor prin exploatarea cărora sunt furnizate/prestate serviciile.

În cea de-a doua etapă, după fundamentarea prețurilor și tarifelor, operatorii înaintează documentația aferentă autorității de reglementare în vederea obținerii avizului de specialitate, procedura de avizare având caracter obligatoriu în cazul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare și alimentare cu energie termică în sistem centralizat.

În final, în ultima etapă, prețurile sunt supuse aprobării structurilor deliberative a unităților administrativ-teritoriale, care emit hotărârile de consiliu local de aprobare a cuantumurilor prețurilor și tarifelor pentru ca acestea să poată să fie percepute de la utilizatori ca o contravaloare a serviciilor prestate/furnizate de către operatori. Toate aceste etape, care trebuie să fie parcurse de către prețurile și tarifele din domeniul serviciilor comunitare de utilități publice subliniază faptul că formarea acestora nu se realizează în mod liber în jocul dintre cerere și ofertă, și nu pot fi un element de negociere între cele două părți contractante.

Întrucât prețurile și tarifele din domeniu, conform normelor metodologice în vigoare, au o structură de tip cost-plus, ponderea cea mai însemnată o au o serie de elemente de cost, și anume: cheltuieli tehnologice și materiale, costurile aferente structurii de personal, cheltuieli financiare la care se adaugă o marjă de profit, de regulă până în 5% din veniturile totale. O astfel de concepere a prețurilor și tarifelor, care asigură în general doar recuperarea costurilor și doar o mică marjă de profit, are rolul de a asigura suportabilitatea acestora, deoarece aceasta reprezintă un element central în sistemul de prețuri și tarife, pentru că aceste servicii trebuie să satisfacă cu prioritate interesul general, contribuind la coeziunea socială, și la dezvoltarea economico-socială unitară a comunităților locale. Suportabilitatea serviciilor de utilități publice trebuie cu atât mai mult asigurată, în condițiile în care în cazul anumitor servicii, monopolul este pregnant, consumatorii neavând opțiunea de a alege un alt furnizor/prestator de servicii.

În condițiile în care modul de fundamentare al prețurilor și tarifelor nu permite operatorilor să realizeze acumulări financiare pentru finanțarea programelor de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare, și pentru îmbunătățirea parametrilor calitativi și cantitativi ai acestor servicii, s-a constatat necesitatea introducerii în structura prețurilor/tarifelor a unei cote de dezvoltare, ce are rolul de a asigura cofinanțarea proiectelor de reabilitare, modernizare și extindere a sistemelor de utilități publice finanțate prin împrumuturi nerambursabile sau rambursabile acordate de la nivelul Uniunii Europene.

CAPITOLUL IV

ANALIZE COMPARATIVE ȘI STUDII DE CAZ PRIVIND FUNDAMENTAREA PREȚURILOR ȘI TARIFELOR AFERENTE SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE

Capitolul patru este dedicat studiilor de caz, care au fost efectuate pentru fiecare serviciu de utilitate publică în parte. Studiarea modului de fundamentare al prețurilor și tarifelor aferente serviciilor de utilitate publică și a elementelor de cost care intră în componența acestora a permis identificarea particularităților specifice fiecărui serviciu în parte.

În cazul serviciului de alimentare cu apă și a celui de alimentare cu energie termică au fost realizate analize comparative menite a evidenția diferențe în ceea ce privește structura costurilor date de specificațiile tehnice ale sistemelor, de modul de organizare al activităților, de tipul de gestiune ales. De asemenea, o analiză comparativă a fost efectuată în cadrul studiului de caz aferent serviciului de iluminat public, cu privire la tipurile de soluții tehnice care pot fi utilizate pentru asigurarea iluminatului public la nivelul localităților.

Astfel, în cazul serviciului de alimentare cu apă au fost selectate pentru studiile de caz două localități care prezintă elemente de specificitate în ceea ce privește furnizarea serviciului, date de o serie de factori, care țin preponderent de amplasarea geografică a acestora și tipul de relief și de specificațiile tehnice ale sistemelor. Ca și asemănări, cele două comune au drept operatori ai serviciilor de alimentare cu apă, structuri organizate ca și compartimente în aparatul de specialitate al primarului, gestiunea fiind directă. De asemenea, elementele de cost fiind stabilite în acord cu metologia de fundamentare în vigoare, sunt în general aceiași, fiind rezultate în special din cheluielile ce rezidă din cumpărarea cantităților de apă brută, a materialelor tehnologice utilizate și cheluielile cu resursa umană. Nu sunt incluse în structura elementelor de cost, profitul și cota de dezvoltare, de asemenea nici T.V.A.-ul. În ceea ce privește resursa umană, în ambele cazuri, structura de personal este suplă, incluzând un număr restrâns de angajați, acest fapt având rolul de a menține la un nivel redus costurile și de a asigura un quantum al prețurilor cât mai mic. Diferențele apar în ceea ce privește un alt element de cost, care, de regulă, are o pondere semnificativă în structura oricărui preț la serviciul de alimentare cu apă, și anume, cel aferent consumului de energie electrică, care în cazul celor două studii efectuate apare doar în comuna Săgeata, el nefiind prezent în comuna Tulnici, care prin poziția sa geografică și amplasarea sistemului pe un relief muntos, furnizează apa gravitațional, nefiind nevoie de utilizarea pompelor de aducțiune, respectiv de distribuție. Diferențe se înregistrează și în legătură cu cantitățile de apă consumată, acestea datorându-se în principal numărului diferit de utilizatori între cele două comune. Aceste diferențe, în ceea ce privește cantitățile de apă brută cumpărate și respectiv, cantitățile de apă potabilă livrate consumatorilor fac ca valoarea prețului final din comuna Tulnici să fie apropiat cu cel din Săgeata, deși în ceea dintâi nu există costuri cu energia electrică pentru funcționarea sistemului. Acest aspect este explicabil prin faptul ca un număr inferior de unități achiziționate determină o valoare mai mare a elementelor de cost repartizate pe fiecare unitate în parte, întrucât prețul pe metru cub se determină în baza unei formule care împarte valoarea totală a cheluielilor la cantitatea programată la nivelul unui an.

Analiza comparativă ne-a relevat faptul că, în general în cazul aceluiași tip de gestiune și de organizare a serviciului de alimentare cu apă, elementele de cost sunt aproximativ aceleași, cu excepția unor particularități care, în cazul prezentei cercetări, sunt determinate de poziția geografică diferită a localităților și pe cale de consecință, specificațiile tehnice diferite ale sistemelor exploatate pentru furnizarea apei. Un alt aspect notabil este cel referitor la modul cum aria mai mare de operare și numărul ridicat de utilizatori care implică un consum mai mare de apă, au influențe semnificative asupra quantumului prețurilor, întrucât, așa cum am mai

subliniat anterior, valoarea totală a cheltuielilor se împarte la cantitatea programată, respectiv consumată la nivelul unui an.

Studiile de caz dedicate serviciului de alimentare cu energie termică au fost efectuate asupra a doi operatori, organizați ca societăți comerciale, cu acționariat al unităților administrativ-teritoriale, la nivelul cărora se realizează furnizarea serviciilor, tipul de gestiune în cazul celor două societăți este gestiunea delegată prin încredințare directă, furnizarea serviciilor și exploatarea sistemelor aferente realizându-se în baza unor contracte de concesiune. Diferențele între cei doi operatori apar în ceea ce privește aria de operare și respectiv numărul de consumatori deserviți, tipul de activități desfășurate pentru asigurarea agentului termic, Rominterm Mangalia este atât producător, transportator și distribuitor al energiei termice, în timp ce societatea Apaterm Galați este doar distribuitor al energiei termice, pe care o cumpără de la Electrocentrale S.A. Deosebiri apar și în ceea ce privește modul de producere al agentului termic, la nivelul municipiului Mangalia, unde prestează Rominterm, producerea se face prin utilizarea combustibilului lichid ușor, care reprezintă una din cele mai costisitoare soluții utilizate pentru producerea agentului termic, în timp ce la nivelul municipiului Galați agentul termic este produs în cogenerare, care reprezintă o modalitate foarte eficientă de producere a agentului termic. Modalitățile diferite de producere au un impact direct asupra tarifelor practicate, întrucât ponderea costului materiilor prime utilizate este mai mare în cazul municipiului Mangalia. Un alt aspect care merită evidențiat este cel legat de ponderea diferită a cheltuielilor, derivate din structura de personal, astfel în cazul prețului practicat de către S.C. Apaterm S.A. la nivelul municipiului Galați, ponderea cheltuielilor cu resursa umană este de 49 % din structura totală a elementelor de cost, în timp ce ponderea cheltuielilor cu resursa umană în prețul practicat de Rominterm la nivelul municipiului Mangalia este de doar 14,52 %.

Diferențe pot apărea în structura costurilor, în funcție de gradul de uzură al elementelor care intră în componența sistemelor centralizate cu energie termică, astfel, un grad mai mare de uzură al rețelelor determină o valoare mai mare a pierderilor, acest fapt reflectându-se și în structura elementelor de cost

Analiza comparativă a celor două studii de caz permite observarea unor neajunsuri a actualei metodologii de fundamentare a prețurilor și tarifelor, care deși cuprinde norme și reguli cu respectarea cărora se realizează stabilirea, ajustarea și respectiv modificarea cuantumurilor acestora, totuși în lipsa unor limite a ponderii unor elemente de cost, acestea pot fi dimensionate de operatori în funcție de politicile proprii, fără restricții din partea autorității de reglementare. O astfel de situație este întâlnită în ceea ce privește ponderea cheltuielilor cu resursa umană, care în cazul S.C. Apaterm S.A. reprezintă 49 % din valoarea totală a tarifului de distribuție, fiind cel mai mare element de cost din structura tarifului practicat. Acest neajuns poate fi întâlnit și în cazul unor alte elemente de cost, care în lipsa unor limitări precise pot prezenta ponderi diferite în structura tarifelor, care nu sunt derivate din specificațiile tehnice care au impact asupra modului de funcționare al sistemelor.

Studiul de caz cu privire la serviciul de salubritate are la bază fundamentarea tarifului în componența căruia intră o serie de elemente de cost, astfel: cheltuieli materiale, cele derivate din structura de personal, cheltuielile cu taxele și licențele, închirierea utilajelor, cheltuielile cu depunerea deșeurilor la rampă, contribuțiile la fondul pentru închiderea depozitului de deșeuri și urmărirea acestuia în faza de post închidere, care împreună formează secțiunea cheltuielilor de exploatare, alături de acestea în structura tarifului mai sunt adăugate și o cotă de profit și una de dezvoltare. Această fundamentare a scos în evidență faptul că valoarea cea mai mare în structura elementelor de cost o au cheltuielile pentru combustibilul utilizat în activitatea de colectare și transport al deșeurilor, cele generate de structura de personal, și respectiv costurile aferente depunerii deșeurilor la rampă. Profitul în acest caz are o valoare de 3%, nefiind prin cuantumul său unul din cele mai mari elemente de cost.

Cel de-al șaselea studiu de caz efectuat în cadrul Capitolului al IV lea al tezei de doctorat surprinde modul de fundamentare al tarifelor la transportul urban de călători la S.C. Transurb S.A. Galați. Această societate este principalul operator de transport local de călători de la nivelul municipiului Galați și realizează această activitate în gestiune delegată prin încredințare directă, în baza unui contract de concesiune încheiat cu Consiliul Local.

Studiul de caz cuprinde procedura de ajustare a tarifelor de transport public local de călători ca urmare a creșterii elementelor de cost ce intră în componența acestora. Creșterea valorilor elementelor de cost are ca rezultat neacoperirea cheltuielilor de prestare din tariful perceput și astfel s-a impus necesitatea unei noi fundamentări a tarifului.

Un aspect important în cazul serviciului de transport public local de călători îl reprezintă subvențiile, care reprezintă măsuri de protejare ale categoriilor defavorizate, pentru care transportul trebuie să se asigure cu titlu gratuit sau cu reduceri semnificative, diferențele de cost dintre cheltuielile de exploatare și valorile obținute ca și contravaloare a serviciului prestat recuperate prin tarif, se acoperă prin politicile de subvenționare a căror modalități de acordare sunt stabilite prin contractul de concesiune și prin deciziile ulterioare ale consiliului local.

Fundamentarea tarifului la serviciul de transport public local de călători scoate în evidență faptul că cele mai importante elemente de cost sunt cheltuielile materiale, în componența cărora intră cele aferente carburantului, energiei electrice folosite de mijloacele de transport ecologice, piesele de schimb și cheltuielile referitoare la resursa umană.

Ultimul studiu de caz, cel cu privire la fundamentarea valorii aferente modernizării iluminatului public a fost efectuat pentru o comună din județul Galați, valoarea activităților de modernizare și de întreținere a sistemului sunt direct legate de soluțiile tehnice utilizate.

În cadrul aceluiași studiu de caz a fost efectuată o analiză comparativă cu privire la utilizarea a două soluții tehnice diferite, și anume costurile și implicațiile aferente folosirii lămpilor cu vapori de sodiu, respectiv a lămpilor cu LED.

În urma analizelor efectuate s-a constatat că o soluție tehnică mai modernă, este cea care implică utilizarea lămpilor de tip LED, chiar dacă în fază incipientă presupune un quantum al investițiilor de modernizare mai mari, însă avantajele tehnice și economice se observă în timp, și sunt date de durata de viață aproape dublă și de consumul redus de energie electrică, comparativ cu soluțiile clasice. Acest fapt face ca activitățile de întreținere ale sistemului de iluminat, pe toată durata de viață a corpurilor de tip LED să fie mai puțin costisitoare decât în cazul soluțiilor clasice, deoarece frecvența intervențiilor este mult mai redusă.

Pe lângă beneficiile financiare enumerate mai sus, se evidențiază și alte categorii de avantaje, deloc de neglijat, și anume: o serie de beneficii sociale care contribuie la creșterea gradului de civilizație, a confortului și a calității vieții, asigurarea unei securități individuale și colective, a siguranței circulației rutiere și pietonale, dar și beneficii cu privire la mediul înconjurător transpuse prin reducerea consumurilor nejustificate de energie electrică, folosirea echipamentelor ce conțin piese reciclabile, reducerea poluării luminoase, etc.

Realizarea studiilor de caz a avut rolul, atât de a prezenta modul concret de fundamentare al prețurilor și tarifelor din sfera serviciilor de utilități publice, dar și de a arăta neajunsurile acestui tip de stabilire, întrucât din dorința de a se asigura suportabilitatea acestora, marjele de profit sunt limitate, ceea ce nu permite operatorilor să facă acumulări financiare importante care să le permită să inițieze din fonduri proprii ample programe de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare, pe care o exploatează, dar și faptul că fundamentarea de tip cost-plus, fără stabilirea unor limite ale ponderilor diverselor tipuri de cheltuieli permit operatorilor să dimensioneze structura elementelor de cost în mod liber, fără nicio îngrădire din partea metodologiilor de reglementare.

CAPITOLUL V

EVOLUȚIA ȘI PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE SERVICIULUI DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ȘI INFLUENȚELE POLITICILOR TARIFARE DIN DOMENIU

Partea a treia a lucrării de doctorat reprezintă o analiză a evoluțiilor înregistrate în sectorul serviciilor comunitare de utilități publice începând cu anul 1990 și până în 2012, menită să reliefeze factorii care au influențat asupra politicilor tarifare și asupra modului de organizare a acestor servicii și gradul de deschidere al pieței din domeniu. Capitolul al V-lea este dedicat în întregime serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, surprinzând etapizat stadiile de dezvoltare a acestora și a infrastructurii tehnico-edilitare specifice. În cuprinsul acestui capitol au fost determinate trei etape de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, delimitările fiind făcute în funcție de o serie de elemente, printre care un rol esențial îl are modul de organizare a acestor servicii în funcție de cadrul legal care a stat la baza funcționării acestora. Celelalte elemente, în baza cărora s-a făcut delimitarea etapelor sunt referitoare la: gradul de dezvoltare al infrastructurii tehnico-edilitare, individualizarea consumurilor și în funcție de aceasta, modalitatea de stabilire a prețurilor și tarifelor, sursele de finanțare disponibile, gradul de acoperire al serviciilor. Astfel, s-a considerat că prima etapă a debutat în anul 1990 și a durat până la nivelul anilor 1999, aceasta perioadă caracterizându-se printr-o organizare și funcționare a serviciilor în baza principiilor etatiste, consacrate prin Legea nr. 4/1981 a gospodăriei comunale, încă în vigoare până la nivelul anului 2001. Operatorii care asigurau serviciile de alimentare cu apă în această perioadă erau doar structuri ale unităților administrativ-teritoriale, organizate sub forma serviciilor publice în structura de specialitate a aparatului administrativ al acestora, sau sub forma regiilor autonome, a căror capital era deținut de către consiliile locale. Sursele de finanțare pentru dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, constau în principal, din fonduri alocate de la nivel guvernamental, acest fapt datorându-se insuficienței resurselor operatorilor, dar și ale unităților administrativ teritoriale, dar și faptului că până la nivelul anilor 2000 nu au operat efectiv o descentralizare reală prin intermediul căreia o parte din prerogativele administrației publice centrale să fie transferate în plan local, pentru ca unitățile administrativ teritoriale să gestioneze în funcție de specificul lor, problemele de la nivelul comunităților locale pe care le reprezintă. Pe cale de consecință, dezvoltarea rețelelor nu prezintă un ritm ridicat, de asemenea se face din ce în ce mai mult resimțit gradul de uzură al rețelelor existente, nivelul pierderilor prezentând valori destul de mari.

Politicele tarifare, în lipsa contorizării individuale, au la bază stabilirea unui consum la paușal, în baza normativului 29N/1993, acest fapt făcând ca tariful să nu fie echitabil, și în același timp să nu încurajeze conservarea resurselor, din contră, fiind un factor care încuraja risipa de apă.

Cea de-a doua etapă, care debutează începând cu anul 2000 și durează până în anul 2006, coincide cu începerea negocierilor de preaderare la U.E., fapt care a determinat o serie de schimbări majore în ceea ce privește sectorul de utilități publice, întrucât s-au creat noi oportunități de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare prin sursele de finanțare externe puse la dispoziția țării noastre pentru atingerea obiectivelor în vederea aderării, și s-au produs o serie de modificări în plan legislativ, menite să asigure alinierea la aquis-ul comunitar. În plan administrativ se produce o descentralizare, o serie de prerogative importante trecând de la nivel central în sarcina administrației publice locale pentru gestionarea mai bună a problemelor de la nivelul comunităților, în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare apar modificări în ceea ce privește modalitățile de organizare și funcționare ale acestora, dar și la modalitățile de finanțare a serviciilor, cât și asupra fundamentării prețurilor și tarifelor. Astfel, autoritățile publice locale dobândesc competențe exclusive în ceea ce privește înființarea, organizarea și

funcționarea serviciilor, sunt admise două modalități de gestionare a serviciilor, și anume: gestiunea directă, când furnizarea este asumată direct de către structuri ale administrației publice locale, și gestiunea indirectă, când furnizarea este asigurată de către operatori cu statut de societăți comerciale, care pot fi cu capital al unităților administrativ-teritoriale, privat sau mixt. Se produce astfel o deschidere a pieței serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, datorată necesităților izvorâte din alinierea la aquis-ul comunitar, cât și din considerente economice, pătrunderea capitalului privat fiind văzută ca fiind o soluție pentru dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare. Pătrunderea operatorilor privați este oarecum restricționată de limitările în ceea ce privește durata contractelor de concesiune, dar și a faptului că decizia stabilirii modului de gestiune aparține în exclusivitate autorităților publice locale. Finanțarea serviciilor are la bază, în special, două principii care vizează asigurarea autonomiei financiare a operatorilor și recuperarea costurilor prin tarifele practicate în relația cu utilizatorii. Utilizarea fondurilor europene pentru dezvoltarea infrastructurii dinamizează construcția și respectiv modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, însă sunt limitări în ceea ce privește accesarea acestor surse de finanțare datorate unei capacități administrative reduse în cazul multor unități administrativ-teritoriale.

Politicile tarifare aferente acestei perioade cunosc o serie de elemente noi, în primul rând în baza contorizării individuale, prețul este stabilit pe metru cub, de asemenea, sunt stabilite reguli în baza cărora este determinată structura elementelor de cost. În scopul asigurării protecției sociale a utilizatorilor aflați, în ciuda deschiderii relative a pieței, într-o relație de consumator captiv față de operatori, datorată în special monopolului natural, în ceea ce privește infrastructura tehnico-edilitară, prețurile sunt reglementate având o structură de tip cost plus, ceea ce înseamnă că după însumarea cheltuielilor se admite o mică marjă de profit, în conformitate cu tabelul de mai jos, iar practicarea acestora necesită avizul autorității de reglementare precum și aprobarea la nivelul consiliilor locale.

Tabelul nr. 1 Structura unui preț pentru serviciul de alimentare cu apă, specifică etapei 2000-2006

Specificație	Pondere elemente preț
- apa brută; (cantitatea cu preț în vigoare)	2,16%
- energie electrică; (cantitatea cu preț în vigoare)	23,79%
- tratarea apei	2,08%
- materiale tehnologice	21,21%
- reparații cu terții	9,96%
- profit	0,68%
- alte cheltuieli materiale	13,74%
- cheltuieli cu munca vie	26,38%

Având în vedere aceste modificări, realizate în plan legislativ, dar în special prin aportul finanțării externe, se consemnează rezultate mai bune în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii, rezultate care au fost cuantificate pentru a surprinde în mod fidel evoluțiile înregistrate prin intermediul unei serii de indicatori specifici, cum sunt: gradul de acoperire al serviciului de alimentare cu apă și canalizare, lungimea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare, cantitatea de apă distribuită consumatorilor, nivelul investițiilor din domeniu. Utilizarea indicatorilor pentru această etapă, cât și pentru etapa următoare are rolul de a determina care sunt direcțiile de dezvoltare ale sectorului de alimentare cu apă și canalizare.

Cea de-a treia etapă se suprapune cu perioada aderării la U.E., fapt care a determinat noi modificări a cadrului legal care stă la baza funcționării serviciilor de utilități publice, în vederea conformării la condiționalitățile incluse în Tratatul de aderare.

Tratatul de aderare aduce cu sine o serie de obiective precise care trebuiesc a fi îndeplinite în sectorul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, conformarea la normele europene impune transpunerea în legislația națională a unor directive europene, care presupun asigurarea unei ape sigure și accesibile ca preț pentru toți locuitorii de la nivel național, menținerea și îmbunătățirea stării apelor în toate bazinele râurilor din U.E., epurarea apelor uzate la parametri care să permită protejarea mediului înconjurător, etc.

Din aceste considerente se produce o modificare a legislației din sectorul serviciilor comunitare de utilități publice, care au rolul de a defini mai bine modalitățile de gestiune a serviciilor, sunt eliminate perioadele scurte ceea ce privește durata contractelor de concesiune, acestea putând fi încheiate pe perioade mult mai lungi de timp, și anume până la 49 de ani, în același timp este introdusă modalitatea de gestiune delegată prin încredințare directă, care are menirea de a întări rolul autorităților publice locale în ceea ce privește organizarea și funcționarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, dar are ca efect indirect limitarea accesului pe piață a operatorilor privați, întrucât acest tip de gestiune presupune îndreptarea unui contract de concesiune fără licitație publică.

O altă modificare legislativă are rolul de a introduce cooperarea intercomunitară, care permite autorităților publice locale să se asocieze pentru prestarea/furnizarea în comun a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Această modificare se datorează întăririi capacității de absorbție a fondurilor europene și eliminării discrepanțelor între nivelul de dezvoltare a comunităților locale.

Asocierea intercomunitară și gestiunea delegată prin încredințare directă au rolul de a favoriza accesarea resurselor financiare alocate prin POS Mediu, și atingerea în perioadele de conformare a obiectivelor stabilite prin Tratatul de aderare. Se produce astfel o regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, arii teritoriale întregi, de regulă la nivelul unui județ, având același operator furnizor al serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

Corelarea eforturilor unităților administrativ-teritoriale prin asocierea intercomunitară și regionalizarea serviciilor are rolul de a elimina neajunsurile capacității administrative reduse a localităților mici și de a asigura furnizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare la aceiași parametri calitativi și cantitativi ca în mediul urban, și în localitățile din mediul rural, acest fapt, reprezentând punerea în aplicare a principiului european al nediscriminării utilizatorilor. S-au produs modificări pentru întărirea capacității de absorbție a fondurilor europene, pentru asigurarea suportabilității, dar se produc modificări și în ceea ce privește politicile tarifare, ceea ce arată încă o dată, că modul de concepere al acestora este tributar modului de organizare și funcționare al serviciului.

Fundamentarea, stabilirea și ajustarea tarifelor se face în baza unor fișe de fundamentare, memorii justificative, acestea având rolul de a elimina eventuale accese ale operatorilor în ceea ce privește dimensionarea tarifelor, astfel a fost introdusă cota de dezvoltare pentru asigurarea resurselor necesare cofinanțării proiectelor, și în același timp, în cazul operatorilor regionali, se aplică unificarea tarifelor în aria de operare și majorarea graduală a acestora pentru a nu fi depășite limitele de suportabilitate care sunt determinate pentru fiecare arie de operare în parte, prin corelarea la veniturile medii ale gospodăriilor.

Asocierea intercomunitară și regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare reprezintă, din perspectiva gradului de dezvoltare al infrastructurii, cea mai bună modalitate de gestionare a acestor servicii, acest lucru fiind ilustrat prin intermediul indicatorilor specifici, în baza cărora au fost înregistrate și evoluțiile consemnate în acest sector.

Tocmai pentru a fi ilustrat progresul înregistrat în sectorul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare s-a realizat o

analiză comparativă între etapele 2000 – 2006, când s-a produs o mai mare deschidere a pieţei acestor servicii şi perioada 2007-2012, când ca efect al asocierii intercomunitare şi a regionalizării se produce o întărire a gradului de monopol.

Analiza comparativă a evidenţiat că în etapa 2007-2012 indicatorii referitori la gradul de acoperire al acestor servicii, valoarea investiţională, şi ritmul de dezvoltare al infrastructurii sunt net superiori valorilor înregistrate în perioada anterioară. Se constată însă o scădere a consumului de apă, determinată atât de finalizarea contorizării individuale, dar şi de creşterea tarifelor ca urmare a necesităţii asigurării cofinanţării investiţiilor prin intermediul cotei de dezvoltare inclusă în structura elementelor de cost a acestora.

CAPITOLUL VI MODELAREA MATEMATICĂ A PRINCIPALILOR INDICATORI AFERENŢI SERVICIULUI DE ALIMENTARE CU APĂ ŞI CANALIZARE ÎN ROMÂNIA, ÎN PERIOADA 2000-2012

Pentru demonstrarea ştiinţifică a efectelor pozitive a regionalizării serviciilor, în ceea ce priveşte dezvoltarea infrastructurii şi atingerea gradului de acoperire necesar conformării la obiectivele stabilite prin Tratatul de aderare, în Capitolul al VI lea s-au efectuat o serie de modelări matematice. Prin intermediul acestora s-a analizat ritmul de dezvoltare al infrastructurii şi intervalul de timp necesar pentru asigurarea unui grad de acoperire ridicat al acestor servicii, ritmul de majorare al tarifelor ca urmare a creşterii valorii investiţionale din sector, şi pe cale de consecinţă a cofinanţărilor care trebuie să asigure de operatori prin cota de dezvoltare cuprinsă în structura tarifelor, impactul avut de creşterea tarifelor asupra suportabilităţii, făcându-se corelaţii între nivelurile tarifelor şi veniturile medii ale gospodăriilor, dar şi impactul creşterii tarifelor asupra consumului de apă.

Modelările matematice au ilustrat că regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă şi canalizare prezintă ritmul cel mai bun de creştere în vederea conformării la cerinţele europene prin atingerea cea mai rapidă a unui grad ridicat de acoperire al serviciilor, că impactul creşterii investiţiilor şi a tarifelor asupra suportabilităţii nu este de natură să îngrijoreze, întrucât nu sunt depăşite limitele acesteia, ba mai mult, spre sfârşitul perioadei se constată o stagnare, şi chiar un ritm descendent al cuantumurilor tarifelor.

Deşi, din modelările efectuate nu se constată că există riscul depăşirii pragului de suportabilitate, ci din contră se înregistrează o stagnare urmată de o scădere a tarifelor, întrucât regionalizarea are ca efect întărirea monopolului pe arii întinse, ceea ce elimină posibilitatea reglării preţurilor într-un sistem concurenţial, astfel am propus **introducerea unui tarif mediu de referinţă**, care să rezulte din analiza tarifelor practicate la nivel naţional de către operatorii regionali, şi care să determine nişte valori medii ale ponderii elementelor de cost din structura tarifelor. Aceste valori medii ale elementelor de cost, şi tariful mediu să reprezinte niveluri de referinţă care să nu poată să fie depăşite decât în situaţii temeinic justificate, cum sunt realizarea unor investiţii de dezvoltare a infrastructurii.

În practică diferenţele majore de tarif sunt date de:

- structura de personal, care de cele mai multe ori este supradimensionată;
- volumul de apă distribuit raportat la nr. de utilizatori; (cantitatea mai mare de apă distribuită determină un cost mai mic per m.c – beneficiu mai mare fiind dat de aria mai mare de operare);
- energia electrică consumată;
- pierderile de apă din sistem, care sunt date de gradul ridicat de uzură al infrastructurii ;
- mentenanţa (efectuată în regie proprie sau cu terţii).

Instituirea tarifului mediu de referință reprezintă în sine o raportare a tarifelor la piață și o analiză a performanței economice a operatorilor într-un sistem concurențial, prin măsurarea acestora în baza unor indicatori.

CAPITOLUL VII

IDENTIFICAREA DIRECȚIILOR DE DEZVOLTARE ÎN CADRUL SERVICIILOR COMUNITARE DE UTILITĂȚI PUBLICE ȘI FACTORI DETERMINANȚI AI POLITICILOR TARIFARE

Capitolul al șaptelea este dedicat analizei factorilor care influențează direcțiile de dezvoltare pentru celelalte servicii de utilități publice și anume: alimentarea cu energie termică în sistem centralizat, salubritatea localităților, transportul public local de călători și iluminatul public al localităților.

În ceea ce privește serviciul public de salubritate, evoluțiile înregistrate au fost surprinse în mod distinct, utilizându-se o etapizare asemănătoare cu cea a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Astfel, prima etapă, care este cuprinsă între anii 1990 – 1999 este specifică organizării serviciului de salubritate doar la nivel urban, în mediul rural nefiind înregistrate activități decât în mod izolat. Cadrul legal care stă la baza funcționării serviciului de salubritate în această perioadă este incomplet, nu există corelări între legislația serviciilor de gospodărie comunală și cea privind protecția mediului înconjurător, în baza acestora în bună parte modul de organizare este tot cel etatist, deși sunt consemnate și implicări ale capitalului privat în piața acestor servicii datorate lipsei resurselor financiare ale autorităților publice locale, care nu își pot asigura dotarea specifică pentru asigurarea salubrității localităților. Această etapă se caracterizează prin prezența depozitelor neconforme, neutilizarea sortării, a reciclării unor fracții care pot fi reutilizate și prin lipsa individualizării cantităților de deșeuri generate de locuitori, motiv pentru care tariful serviciilor se face prin taxe de habitat, care sunt stabilite per familie sau pe gospodărie, fără să fie corelate cu o unitate de măsură a deșeurilor, cum este tona sau metrul cub.

Cea de-a doua etapă, derulată între 2000 și 2006 se caracterizează prin noi reglementări care facilitează accesul operatorilor privați pe piața acestor servicii, deși sunt limitări în ceea ce privește durata contractelor de concesiune, ceea ce îngreunează realizarea unor investiții de dezvoltare a infrastructurii, întrucât amortizarea acestora s-a realizat pe o perioadă mai lungă de timp decât limitele delegării gestiunii. Sunt disponibile noi surse de finanțare ca urmare a accesului la fondurile de preaderare și totodată apar primele impuneri în ceea ce privește conformarea la normele europene privind protecția mediului înconjurător.

Modificările legislative au impact și asupra modului de stabilire al tarifelor din domeniul serviciului de salubritate, astfel se încurajează tariful în baza contractelor individuale încheiate de operatori cu utilizatorii, ceea ce permite o mai bună corelare între cantitatea de deșeuri produsă și contravaloarea acestora.

În acest context, analiza evoluției din etapa a doua surprinde, în baza indicatorilor specifici, progresul înregistrat în acest domeniu. Indicatorii utilizați sunt următorii: gradul de acoperire al serviciului de salubritate, compoziția deșeurilor colectate, diferențele existente dintre cantitățile generate și cele colectate, modul de depozitare al deșeurilor, deșeurile produse pe cap de locuitor.

Cea de-a treia etapă, cuprinsă între 2007 – 2012 se caracterizează prin armonizarea legislației naționale cu incidentă în domeniu, cu cea europeană, modificările în ceea ce privește tipul de gestiune al serviciilor permit operatorilor privați un acces și mai bun pe piață, intensificarea procedurilor de delegare a gestiunii asigură reglarea tarifelor într-un sistem concurențial, întrucât acestea sunt criteriile de selecție în cadrul licitațiilor. Aceste aspecte fac ca

tarifele, deși fundamentate în baza unor metodologii de reglementare care stabilesc structura elementelor de cost și cunosc obligativitatea aprobării cuantumurilor prin hotărâri ale consiliilor locale, să se formeze și prin raportarea la piață în regimul concurențial al procedurilor de delegare a gestiunii. Alte modificări legislative care asigură conformarea la aquis-ul comunitar se referă la introducerea colectării selective, închiderea depozitelor neconforme, crearea de noi depozite conforme. Și pentru această etapă au fost utilizați indicatorii de măsurare a evoluțiilor înregistrate în domeniu, analiza comparativă a acestora, între etapa 2000 – 2006 și 2007- 2012 arată îmbunătățiri în ceea ce privește gradul de acoperire al serviciilor și modul de depozitare al deșeurilor. Tot pentru această etapă a fost analizată și ponderea operatorilor privați din numărul total de operatori prestatori ai activităților de salubritate de la nivelul localităților, și a reieșit că aceștia au o pondere de 60,77%, ponderea acestora fiind și mai mare în ceea ce privește gestionarea depozitelor conforme, respectiv 27 de depozite din cele 30 sunt gestionate de către operatori privați.

Însă, după cum a fost subliniat în structura secțiunii dedicate serviciului de salubritate atingerea țintelor de conformare la normele europene privind gestionarea deșeurilor și protecția mediului înconjurător au adus în discuție introducerea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor pentru întărirea capacității de absorbție a fondurilor europene, mărirea gradului de acoperire al serviciilor, generalizarea colectării selective și a sortării deșeurilor. Introducerea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor la nivel județean au ca efect o regionalizare a serviciilor și întărirea rolului autorităților administrativ – teritoriale, prin faptul că elementele de infrastructură, din componența acestor sisteme (stații de sortare, depozite) sunt construite de autoritățile locale și aparțin acestora. Conceperea sistemelor integrate la nivelul județelor nu exclude însă rolul operatorilor privați, întrucât la nivelul fiecărui județ vor fi definite mai multe zone de colectare, unde încredințarea contractelor se va face prin proceduri de delegare a gestiunii.

Cu privire la serviciul public de alimentare cu energie termică în sistem centralizat, cadrul legal al acestuia este unul specific regimului de monopol, întrucât prestarea se face numai prin intermediul unor operatori licențiați de către autoritatea de reglementare, în baza unui acord al autorității publice locale manifestat sub forma unei hotărâri de dare în administrare, sau a unui contract de delegare a gestiunii și cu respectarea regulilor cuprinse în regulamentele, respectiv în caietele de sarcini elaborate de către autoritățile locale în acord cu reglementările cadru. De asemenea, prețurile sunt fundamentate în baza unor norme elaborate de către autoritatea de reglementare, sunt supuse avizării acesteia și aprobării autorităților locale.

Tot ca o măsură specifică unei piețe de monopol, în legislație este prevăzut faptul că prin decizii ale autorităților locale, acolo unde sistemele centralizate de alimentare cu energie termică au fost modernizate chiar și în parte, pot fi definite zonele unitare de încălzire, care prin faptul că au fost supuse modernizării, pentru rentabilitatea investițiilor dar și pentru a asigura echilibrul tehnic de furnizare a serviciului, nu dau posibilitatea utilizatorilor aflați în aria modernizată, să se debranzeze de la S.A.C.E.T.

Prețurile în domeniul serviciului de alimentare cu energie termică în sistem centralizat sunt ca și în cazul celorlalte servicii comunitare de utilități publice, prețuri reglementate, ele fiind fundamentate de către operatori în baza unei metodologii elaborate de către autoritatea de reglementare, sunt supuse avizării acesteia și apoi sunt aprobate de către autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale unde se prestează serviciile. Prețurile, în cazul energiei termice furnizate în sistem centralizat, sunt prețuri care au trei componente, astfel avem o componentă aferentă activității de producție, una aferentă celei de transport și alta celei de distribuție.

Prețurile pentru energia termică produsă în cogenerare, când prin aceeași activitate tehnologică rezultă atât energie termică cât și energie electrică, se avizează de către A.N.R.E., prețurile pentru energia termică care nu este produsă în cogenerare cât și pentru activitățile de

distribuție și transport sunt avizate de către A.N.R.S.C.

Piața serviciilor de energie termică, atât sub aspectul producerii cât și cel al distribuției se află într-o puternică dependență financiară de autoritățile de nivel central, și mai ales față de cele de nivel local, întrucât fără modalitățile de subvenționare sub forma: compensării creșterii costurilor combustibililor, acoperirea diferențelor dintre prețul local și prețul de furnizare, precum și acoperirea pierderilor societăților care aparțin unităților administrativ-teritoriale, operatorii nu ar putea fi competitivi, și nu ar putea asigura în relația cu utilizatorii prețuri care să respecte principiul suportabilității și să încurajeze consumul. Această dependență financiară, a operatorilor față de autoritățile publice, se suprapune peste starea de monopol natural și cel de reglementare îngreunând astfel apariția mecanismelor concurențiale pe piață.

Sectorul energiei termice, sub aspectul monopolului comportă analize diferite pe tipurile de activități care intră în componența sa, și anume: producere, transport, distribuție și furnizare. În ceea ce privește producerea agentului termic, în situația în care sunt doi sau mai mulți producători de energie termică, sistemul de producere este structurat pe principiul tehnologic, potrivit căruia fiecare producător are o anumită zonă pe care o deservește, cu cantitățile de energie termică produse. Astfel, producătorii se află într-o relație complementară și nu concurențială, întrucât fiecare își are propria zonă de desfacere. Modul cum se face desfacerea este legat de infrastructura de transport și distribuție, care are o concepție unitară la nivelul unităților administrativ-teritoriale, și care aparține domeniului public al acestora. Acest fapt, face ca activitatea de producere să fie în dependență directă față de activitățile de transport și distribuție, care se desfășoară prin intermediul infrastructurii tehnico-edilitare a localităților. În cazul în care fiecare producător de energie termică ar avea capacitatea tehnologică de a asigura întreaga cantitate de energie termică necesară și municipalitățile care beneficiază de existența a doi sau mai mulți producători ar dori să încredințeze serviciul de producere al agentului termic, producătorului care practică prețul cel mai mic, ceilalți producători ar rămâne în afara pieței, întrucât agentul termic, în afara consumului casnic, poate fi asigurat doar pentru consumul industrial. Dacă se optează pentru o astfel de soluție, în timp, se va ajunge la situația în care un singur producător va rămâne în piața serviciilor de alimentare cu energie termică, de la nivelul localității respective, întrucât ceilalți operatori, în lipsa desfacerii agentului termic își vor închide activitatea.

Motivat de acest fapt, în situația în care există mai mulți producători, la nivelul aceleiași unități administrativ-teritoriale, toți operatorii au acces la piață, diferențele de preț date de modalitățile diferite de producere sunt atenuate prin stabilirea unui preț mediu de producere, aprobat de către autoritățile locale, cu avizul autorității de reglementare. Cantitățile de energie termică produse de către aceștia sunt preluate de către rețelele de transport și distribuție și sunt furnizate consumatorilor finali.

Având în vedere aceste aspecte, piața de producere a agentului termic se confruntă atât cu o stare de monopol natural, prin faptul că se manifestă o dependență față de infrastructura de transport și distribuție, care-i asigură accesul pe piața de desfacere, infrastructură care aparține localităților și cu o stare de monopol de reglementare, întrucât accesul pe piață se face doar în baza unor acorduri cu autoritățile locale, iar prețurile practicate sunt fundamentate în baza unor metodologii de calcul aprobate la nivel național, fiind supuse și avizării autorității de reglementare.

Activitățile de transport și distribuție a energiei termice se află și ele atât într-o stare de monopol natural, cât și într-o stare de monopol de reglementare. Monopolul natural, în cazul acestor activități, este și mai mult resimțit decât în cazul activității de producere, întrucât rețelele de transport și distribuție au o concepție unitară, făcând parte din infrastructura tehnico-edilitară a localităților aparținând domeniului public al acestora și urmând regulile specifice acestui tip de proprietate publică. Conexiunile fizice existente între rețele, prin intermediul cărora se asigură transportul și distribuția agentului termic, determină starea de monopol natural, a acestor

activități.

Redimensionarea capacităților de transport și distribuție prin crearea unor subsisteme la nivel de cartiere nu ar face decât să spargă un monopol natural manifestat global la nivelul întregii localități, în monopoli zonale, deoarece fiecare cartier ar dispune de o rețea, iar eventualele diferențe de preț pentru aceste activități s-ar manifesta de la un cartier la altul, și nu în interiorul aceluiași cartier deținător al aceluiași subsistem, față de care locuitorii aceluiași cartier sunt dependenți, având în continuare statut de clienți captivi. Monopolul de reglementare, în cazul activităților de distribuție și transport este dat de prestarea activității prin intermediul infrastructurii tehnico-edilitare, care poate fi exploatată de către un operator doar în baza unei decizii a autorității publice locale, manifestată sub forma unor hotărâri de dare în administrare atunci când gestiunea se realizează în modalitate directă, sau sub forma contractului de delegare a gestiunii, atunci când gestiunea este delegată. De asemenea, la aceasta formă de monopol, contribuie și prețurile reglementate, care sunt stabilite în baza unor metodologii naționale, avizate de către autoritatea din domeniu și supuse aprobării consiliilor locale.

O formă de atenuare a efectelor negative ale monopolului existent în piața acestor servicii este alegerea unei surse individuale de asigurare a căldurii și a apei calde de consum.

Această modalitate se manifestă sub două forme, și anume: cea a debransărilor de la sistemul centralizat de energie termică a utilizatorilor care locuiesc în fondul imobiliar existent, fapt care conduce la reducerea pieței operatorilor din domeniu; de asemenea un alt factor care duce la scăderea numărului de locuințe racordate la S.A.C.E.T. din totalul existent în fondul imobiliar național, este faptul că noile imobile tip condominiu cu destinație de locuințe sau care sunt utilizate de firme care se construiesc, sunt prevăzute cu soluții de încălzire proprii cum sunt centralele de bloc sau centrale individuale. Prezența unor alte tipuri de încălzire în orașele unde există sisteme centralizate de încălzire cu energie termică, arată pe de o parte, opțiunea diferită a consumatorilor, care au dorința de a beneficia de un confort termic sporit dar și de autonomia decizională privitoare la pornirea căldurii, care în cazul sistemelor centralizate se face după scăderea temperaturilor sub 15 grade, 3 zile consecutiv, iar în același timp se datorează reglementărilor legale care nu constrâng utilizatorii să rămână racordați la sisteme centralizate, această obligație revenind doar celor din zonele unitare de încălzire unde s-au făcut modernizări la rețele de distribuție. Legat de zonele unitare de încălzire, reglementarea acestora în lege nu este destul de coerentă și clară, fapt care a permis ca și în cazul existenței unor astfel de zone delimitate prin hotărârile autorităților locale, să existe debransări ale locuințelor care sunt cuprinse în astfel de zone, fapt care de multe ori a afectat randamentul tehnic, ducând la un dezechilibru în funcționarea sistemelor. Absența unor norme legale care să oblige utilizatorii să rămână racordați la sistemele centralizate, poate fi considerată o modalitate de atenuare a gradului de monopol specific serviciilor comunitare de utilități publice și de reconsiderare a sintagmei de consumatori captivi, întrucât utilizatorii au posibilitatea unei alte opțiuni în ceea ce privește asigurarea căldurii și apei calde de consum, acestea putând fi centrale individuale pe gaz sau lemne, centrale de imobil, sau soluții de încălzire care utilizează energie electrică cum sunt radiatoarele, sistemele de climatizare.

O altă formă de atenuare a influenței pieței de monopol specifice serviciului de alimentare cu energie termică, asupra cuantumurilor prețurilor, care ar putea fi implementată și în România, ea existând la nivelul altor țări, unde sunt sisteme centralizate de energie termică, ar fi concurența care se bazează pe măsurarea performanței. Concurența, care are la bază măsurarea performanței presupune implementarea unui set de indicatori de performanță, în baza cărora să fie analizată activitatea operatorilor prezenți pe piața acestor servicii, ea presupunând în fapt o analiză comparativă a eficienței acestora.

Acești indicatori de performanță a operatorilor pentru fiecare activitate în parte, ar trebui să fie îndepliniți de operatori pentru a putea păstra relația contractuală cu autoritățile publice locale, care să le permită accesul la piața acestor servicii. O astfel de concurență, bazată pe

măsurarea performanței ar impune operatorilor reducerea costurilor de operare, a pierderilor, și sporirea calității serviciului.

Iluminatul public al localităților, este un serviciu de utilitate publică, asigurat pentru satisfacerea interesului general la nivelul unităților administrativ-teritoriale, fiind astfel în sarcina autorităților publice locale, care au competențe exclusive în ceea ce privește organizarea acestuia.

Cea mai importantă categorie a iluminatului public este cel stradal rutier și stradal pietonal, prin intermediul căruia se asigură iluminarea pe timp de noapte, sau cand sunt condiții meteorologice nefavorabile, iluminarea căilor destinate circulației rutiere, dar și a căilor destinate circulației pietonilor.

Intervențiile la sistemul de iluminat public al localităților, care intră în sfera acestui serviciu de utilitate publică, presupun două categorii mari de lucrări și anume: întreținere și modernizare.

În ceea ce privește iluminatul public la nivelul localităților, există două situații distincte, și anume: când acesta este asigurat în funcție de posibilitățile autorităților publice locale, fără a fi organizat în acord cu cerințele legale și cu normele tehnice de funcționare ale acestuia, și când această activitate este organizată în acord cu cadrul legal în vigoare și este prestat în cele două forme de gestiune. Astfel, din numărul total de 3.180 de localități existente la nivel național, serviciul de iluminat public este organizat în 1.621 de localități, ceea ce reprezintă o pondere de aproximativ 50% din numărul acestora.

În celelalte localități activitățile din sfera iluminatului public sunt gestionate fără a exista o formă de organizare în acord cu legislația în vigoare, de regulă prin intermediul lucrărilor efectuate pe baza solicitărilor autorităților publice locale, de către echipele distribuitorilor de energie electrică, din zonă, această situație fiind întâlnită, în special, în mediul rural datorită faptului că în comune, de regulă, părțile componente ale sistemului de iluminat public sunt amplasate pe rețele care deservește asigurarea energiei electrice și care aparțin distribuitorilor, autoritățile publice locale având conform prevederilor legale doar un drept de folosință a acestora.

Prestarea activităților serviciului de iluminat la nivel național nu se înscrie decât într-o pondere scăzută în cadrul legal aferent funcționării acestui serviciu, fapt care generează reglementarea activităților specifice în baza legislației generale a achizițiilor publice de servicii, acest fapt fiind de natură să se înscrie într-un cadru general mai permisiv decât cel specific serviciilor comunitare de utilități publice care au un caracter de monopol.

Manifestarea unui regim liber de piață cu reguli mai puțin restrictive decât în cazul altor servicii de utilitate publică, inexistența unor condiționalități impuse de la nivel european privind conformarea la normele și standardele europene din domeniu, dublate de lipsa capacității tehnico-economice a autorităților locale au făcut ca realizarea activităților de mentenanță și modernizare a iluminatului public să fie asigurată de o pondere însemnată de operatori cu capital privat.

Pentru ilustrarea ponderii asigurate de către operatorii privați în piața acestor servicii s-a efectuat o analiză la nivelul municipiilor și orașelor din România, care a evidențiat faptul că din cele 265 de localități din mediul urban, unde serviciul de iluminat public este organizat și funcționează în acord cu reglementările în vigoare, operatorii privați deservește un număr de 105 localități. În celelalte 150 de localități sunt prestatori organizați sub forma serviciilor publice din aparatul de specialitate al primarilor, sau al societăților cu capital al unităților administrativ-teritoriale.

Analizând datele statistice care prezintă modul de organizare a serviciului de iluminat public la nivel național, se observă că în aproape 50% din numărul total al comunităților nu sunt create structuri la nivelul autorităților, acestea asumându-și doar achiziționarea elementelor componente ale sistemului de iluminat care trebuie înlocuite, de regulă, constând în corpuri de iluminat, becuri sau lămpi, care ating cel mai repede un grad de uzură, iar

activitățile de mentenanță, întreținere a sistemului de iluminat public, se realizează cu sprijinul furnizorului de energie electrică. Chiar și în situația în care intervențiile la sistemul de iluminat public nu se fac prin intermediul distribuitorului de energie electrică, ci prin intermediul unor operatori specializați cu capital privat, modalitatea aleasă de autoritățile locale este cea a contractelor de prestări servicii încheiate în baza O.U.G. 34 din 2001 privind achizițiile publice directe. Această modalitate de gestionare a activităților, care intră în sfera iluminatului public se datorează pe de o parte inexistenței la nivelul U.A.T.-urilor, a resurselor financiare care să permită efectuarea unor lucrări de anvergură, prin intermediul cărora să se asigure modernizarea rețelor de iluminat public, dar și neclarităților care izvorăsc din lipsa încheierii contractelor conform Ordinului comun A.N.R.E/A.N.R.S.C. nr. 5/93/2007, care prevede acordarea de către distribuitorii de energie către autoritățile locale a dreptului de folosință a infrastructurii care deservește atât iluminatul public cât și transportul energiei electrice, caz în care, rețelele aparțin distribuitorului de energie. Aceste neajunsuri nu permit o strategie pe termen lung în ceea ce privește dezvoltarea și modernizarea sistemelor de iluminat, care s-ar putea gestiona prin intermediul unor contracte de delegare a gestiunii încheiate cu operatori care au capacitatea financiară și tehnică necesară realizării unor lucrări de anvergură. Pe de altă parte, inexistența unor contracte de delegare a gestiunii încheiate pe termen lung facilitează accesul pe piața serviciilor de iluminat a unui număr mai mare de operatori care intră în regim concurențial, ori de câte ori autoritățile publice locale fac achiziții de servicii în baza O.U.G. 34 din 2001, prețul fiind de multe ori un element determinant în procesul de selecție al ofertelor. Tot lipsa contractelor de delegare a gestiunii și prestarea serviciului pentru rezolvarea unor probleme punctuale pe termen scurt, dau posibilitatea autorităților locale să aleagă pentru fiecare prestație operatorul care prezintă oferta cu cel mai bun raport între preț și calitate.

Serviciul public de transport local, indiferent de tipul de gestiune ales, comportă particularități date de o serie de proceduri, care trebuie să fie îndeplinite pentru efectuarea acestui serviciu. Astfel, atribuirea în gestiune directă, sau în gestiune delegată, presupune și eliberarea unei licențe de traseu pentru operatorii de transport rutier, sau pentru cei care pot presta acest serviciu la nivelul U.A.T.-urilor.

Serviciul de transport public este prestat în 110 localități din România, iar cel intrajudețean în toate județele și localitățile, respectiv 3.180 de localități existente la nivel național, din care 2.860 sunt comune și 320 municipii și orașe. Activitatea este prestată de un număr de 495 operatori prestatori ai acestui serviciu la nivel național.

Cât privește prestarea serviciului de transport aceasta este asigurată de cele mai multe ori prin intermediul unor operatori organizați ca societăți comerciale cu capital privat sau al unităților administrativ teritoriale, autoritățile publice locale alegând de cele mai multe gestiuinea delegată a serviciului.

În această situație autoritățile publice locale păstrează pârghia monitorizării și controlului modului cum este prestat serviciul de transport public local.

Pentru ilustrarea pătrunderii capitalului privat pe piața serviciilor publice locale de călători, s-a efectuat o analiză a modului de asigurare a serviciului la nivelul municipiilor și orașelor din România. Numărul total al operatorilor, care prestează activitățile de transport public local de călători la nivelul acestor localități din mediul urban este de 215, dintre care ponderea operatorilor privați este cea mai mare.

CAPITOLUL VIII – CONCLUZII

Evoluțiile sectorului serviciilor comunitare de utilități publice ne arată, pe de o parte, că acestea tind să se regionalizeze pentru a deveni mai competitive și a asigura condițiile necesare accesării unor împrumuturi de pe piața europeană și în acest sens se manifestă o accentuare a caracterului de monopol, iar pe de altă parte, în cazul unor servicii, eficientizarea acestora ar putea impune liberalizarea pieței.

Dinamica dezvoltării domeniului, după cum s-a observat, presupune o continuă redefinire a sistemului de prețuri și tarife, care se va manifesta între o politică statală de reglare a nivelurilor acestora și o tendință de determinare liberă a pragurilor minime și maxime prin jocul dintre cerere și ofertă.

Stadiului actual de organizare și funcționare a serviciilor comunitare de utilități publice, care este specific pieței de monopol și compararea cu piața liberă a serviciilor, permite evaluarea obiectivă a posibilităților de reformare a acestui domeniu, în perspectiva dobândirii unei competitivități economice care să permită autonomizarea acestuia în raport cu entitățile statale și întreruperea dependenței de politica de subvenționare practică în prezent. În acest sens, analiza tendinței de dezvoltare a serviciilor comunitare de utilități publice, care urmăresc o evoluție în acord cu tratatele semnate de către România la momentul aderării la U.E., presupune o atenție deosebită dedicată politicilor tarifare practicate în relația cu utilizatorii. Fundamentarea acestora ține cont, în prezent, de regimul de monopol al serviciilor, consacrat prin modul lor de organizare și funcționare stabilit de cadrul legal în vigoare, având la bază metodologia de stabilire, ajustare și modificare, însă în cazul anumitor servicii, după cum s-a observat cuantumul prețurilor și tarifelor se reglează în regim concurențial.

Modul de organizare și funcționare al serviciilor comunitare de utilități publice este determinat de o serie de factori, care pot fi grupați în câteva categorii, și anume: principiile și normele europene din domeniu, dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, normele juridice care reglementează apartenența sistemelor de utilitate publică, suportabilitatea tarifelor.

La nivel european serviciile care intră în sfera celor comunitare de utilități publice cunosc o organizare, gestionare și dezvoltare specifică fiecărui stat, întrucât ele sunt, de la nivel european, ghidonate de niște principii și reguli generale care le consacră ca fiind drepturi fundamentale ale cetățeniei europene, iar sprijinul economic comunitar își aduce aportul la dezvoltarea lor prin intermediul instrumentelor legale și administrative proprii fiecărei reglementări naționale în parte.

Furnizarea serviciilor comunitare de utilități publice într-o manieră performantă și nediscriminatorie constituie și o condiție de aliniere la standardele economice și sociale impuse de U.E., deoarece ele constituie un stâlp al cetățeniei europene, numărându-se printre drepturile fundamentale ale cetățenilor europeni. Una din prioritățile majore ale Guvernului României stabilite prin Tratatul de aderare este acela de a accelera dezvoltarea acestor servicii și de a dezvolta infrastructura tehnico-edilitară specifică.

Dezvoltarea infrastructurii specifice sistemelor de utilități publice prin accesarea fondurilor europene nerambursabile sau a împrumuturilor acordate de către instituțiile financiare europene, a determinat asocierea intercomunitară și regionalizarea unor servicii, precum și stabilirea unor strategii tarifare specifice, care sunt practicate de către operatorii regionali beneficiari ai unor finanțări europene.

Finanțările europene accesate pentru dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare specifice, indiferent de tipul lor, au presupus de regulă o cofinanțare din partea autorităților publice locale sau ale operatorului, fapt care are influențe asupra politicilor de preț și presupun și o procedură de stabilire și avizare a prețurilor proprii, ce derogă în parte de la metodologiile generale de stabilire, ajustare și modificare a prețurilor elaborate de autoritatea de reglementare întrucât

această procedură este rezultatul acordului financiar încheiat între operatorul beneficiar al finanțării și instituția financiară care acordă finanțarea.

Organizarea și prestarea/ furnizarea serviciilor trebuie privite și din perspectiva raportării la utilizarea bunurilor aparținând domeniului public. Astfel, serviciile publice se nasc, se organizează și se formează într-o relație directă cu bunurile publice, al căror uz este destinat satisfacerii interesului general. Utilizarea bunurilor publice în sensul prestării unor servicii, în cazul în care prestațiile/furnizările sunt realizate direct de către stat sau de către unitățile administrativ teritoriale, beneficiază de o reglementare juridică specifică dreptului administrativ, intervenția privaților în prestarea unor servicii publice atrage după sine și reglementări cu caracter comercial. Faptul că, serviciile comunitare de utilități publice sunt prestate prin intermediul unor sisteme de utilități publice care aparțin infrastructurii specifice a U.A.T.-urilor, face să se manifeste un monopol natural determinat de apartenența infrastructurii.

Concesionarea unor bunuri aparținând domeniului public al statului sau al unităților administrativ teritoriale este însoțită, în cazul serviciilor, de transmiterea prerogativelor și sarcinilor cu caracter administrativ de la administrația publică centrală și locală, către persoane juridice private. Practic, se realizează o delegare a gestiunii prin care persoanele juridice private dobândesc competențele de asigurare a unor prestații în interes public, iar structurile administrației publice păstrează atribuțiile de monitorizare și control, asupra modului cum sunt realizate activitățile serviciilor concesionate.

Prin intermediul concesiunii și a delegării gestiunii s-a ajuns, în situația în care un serviciu public poate fi prestat de orice persoană juridică autorizată de autoritățile publice, care are competențele juridice și capabilitatea tehnico-economică asigurării acestuia.

Dincolo de obligațiile legate de prestarea/furnizarea unor servicii publice dobândite prin intermediul contractelor de delegare a gestiunii, operatorii privați, dobândesc și dreptul de a percepe de la utilizatorii serviciilor un cost în schimbul prestării lor. Întrucât îmbracă forma unor prestații de interes general, caracterul social al acestora determină practicarea unor tarife/prețuri cu reglementare specială, care limitează marja de profit la un minim necesar. Statul, în calitate de reglementator și unitățile administrativ teritoriale în calitate de delegatari, urmăresc în mod direct, cuantumul prețurilor și tarifelor practicate în piața serviciilor de utilități publice, operatorii, pentru legalitate trebuind să obțină avizul, respectiv aprobarea expresă a acestora. Utilizarea bunurilor aparținând unităților administrativ-teritoriale pentru prestarea/furnizarea serviciilor de utilitate publică presupune achitarea de către operator a unei contravalori, sub forma redevenței.

Redevența, deși cade în sarcina societății comerciale care utilizează bunuri publice, ca și obligație corelativă la dreptul de a le folosi, se regăsește ca și element de cost care trebuie să fie suportat de terțul beneficiar, deși între acesta și proprietarul bunurilor publice nu se naște un raport juridic direct sau o relație economică.

Furnizarea serviciilor de utilități publice implică cuantificarea lor, fapt care se traduce printr-un tarif sau preț plătit pe unitatea de măsură, utilizată pentru serviciul furnizat, aici regăsim cea mai corectă aplicare a principiului beneficiarul plătește, întrucât între consum și cost se stabilește un raport direct.

Prestarea serviciilor de utilități publice se realizează uneori sub o formă măsurabilă direct, fapt care permite o tarifare individuală pe unitate de măsură, dar de cele mai multe ori, prestațiile nu creează un beneficiu care se poate contrapune direct utilizatorilor, ci comunității per ansamblu, fapt care duce la recuperarea costurilor serviciilor, printr-o taxă aplicată în mod egal la nivelul colectivității, în acest caz fiind vorba, mai puțin de aplicarea principiului beneficiarul plătește, ci de instituirea unei solidarități sociale la plată.

Implicații, asupra modului de organizare, furnizare, prestare a serviciilor, dar și asupra politicilor tarifare, au și reglementări din alte domenii cu incidență în zona serviciilor comunitare de utilități publice. Astfel, colectarea selectivă, reciclarea și valorificarea energetică sau sub o

alta formă a deșeurilor necesită, nu doar un anumit mod de prestare a unui serviciu, dar prezintă și costul lor, furnizarea apei trebuie să se facă și cu respectarea normelor de mediu și de sănătate publică; fiecare dintre aceste particularități prezintă și ele influențe asupra prețului practicat în relația cu utilizatorii.

Factorii care determină evoluția serviciului de alimentare cu apă și canalizare, între liberalizare și monopol, și cei care determină politicile tarifare din domeniu, pot fi sintetizați astfel:

a) Starea de monopol natural:

- Monopolul natural, dat de conexiunile fizice existente între elementele componente ale sistemelor de alimentare cu apă, pornind de la captare, tratare, înmagazinare, distribuție, și apartenența acestora la infrastructura tehnico-edilitară a localităților;
- Monopol natural dat de proprietatea statului asupra resurselor de apă, indiferent de tipul lor, subterane sau de suprafață, captarea apei realizându-se doar în baza unui acord cu Apele Române care gestionează toate resursele de apă de la nivel național;

b) Norme și principii europene

- Obligatorietatea respectării principiilor nediscriminării și accesibilității, care presupun accesul neîngrădit al tuturor cetățenilor la serviciul de alimentare cu apă și canalizare;
- Respectarea normelor de sănătate publică care prevăd necesitatea asigurării alimentării cu apă potabilă a populației
- Respectarea normelor de mediu și de sănătate publică privind colectarea, epurarea și evacuarea apelor uzate;
- Considerarea apei ca fiind un drept al cetățeniei europene, accesibil tuturor fără nici o excepție, care nu poate fi considerat ca fiind un bun ce poate fi tranzacționat având în vedere că este un element vital pentru sănătatea populației;
- Conformarea la obiectivele stabilite prin Tratatul de aderare, referitoare la gradul de acoperire al serviciilor de alimentare cu apă și canalizare și cuprinse în POS Mediu 2007-2013 document ce a fost aprobat de către Comisia Europeană în luna iulie 2007;

c) Capacitatea tehnico-economică de absorbție a fondurilor disponibile și de dezvoltare a rețelelor

- Condiționalitățile care impun asocierea intercomunitară și regionalizarea serviciilor prin încredințarea directă a acestora operatorilor cu capital al unităților administrativ-teritoriale asociate pentru a îndeplini criteriile de eligibilitate necesare accesării resurselor financiare alocate prin POS Mediu;
- Capacitatea de cofinanțare redusă a autorităților publice din orașele mici și a celor din mediul rural;
- Lipsa personalului calificat la nivelul unităților administrativ-teritoriale din mediul rural;
- Rata investițională mai mare înregistrată în perioada regionalizării comparativ cu perioadele anterioare;

d) Influențe și factori determinanți ai politicilor tarifare:

- Utilizarea surselor de apă aflate în monopol natural al statului, cât și a infrastructurii tehnico-edilitare a localităților care face parte din domeniul public al acestora, presupune obținerea acordurilor acestora în vederea exploatarei, dar și

costuri care derivă din contravaloarea apei brute utilizate, dar și costuri rezultate din gestionarea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare;

- Normele și principiile europene consacrate și de legislația națională vizează asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare fără discriminare întregii populații din considerente care țin de sănătatea consumatorilor și de protejarea mediului înconjurător. Accesibilitatea acestor servicii este un deziderat al cetățenilor europeni, care prin notă intitulată *Apa și salubritatea constituie un drept al omului* au cerut Comisiei Europene neinclusiunea serviciului în categoria celor care pot fi liberalizate, întrucât acestea sunt un drept al cetățeniei europene și trebuie asigurate tuturor utilizatorilor, fără a fi dată o valoare comercială acestora; Conformarea la aceste norme și principii presupune un efort financiar din partea României ca stat membru al U.E. și al unităților administrativ-teritoriale, care în baza principiilor de autonomie locală și al descentralizării au obligația directă de asigurare a acestor servicii.
- Capacitatea tehnico-economică redusă a unităților administrativ-teritoriale de la nivelul orașelor mici și a comunităților rurale impune corelarea eforturilor comunităților locale în vederea conformării la obiectivele stabilite prin Tratatul de aderare.
- Regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare are rolul de a întări capacitatea financiară a unităților administrativ-teritoriale participante la asocieri și are ca rezultat direct uniformizarea furnizării serviciilor în aria de operare. Principiul solidarității presupune în cazul regionalizării uniformizarea tarifelor în aria de operare întrucât pentru servicii similare tarifele trebuie să fie aceleași, acest lucru consfințind și participarea egală a tuturor utilizatorilor din aria de operare la efortul de cofinanțare necesar dezvoltării.
- În contextul extinderii ariilor de operare și accentuării pe cale de consecință a monopolului natural stabilirea tarifelor trebuie cu atât mai mult să se facă în baza unor metodologii de fundamentare, care să cuprindă elementele concrete care pot intra în structura prețurilor și tarifelor, dar și o procedură de control care să prevină eliminarea unor excese în ceea ce privește dimensionarea tarifelor prin avizarea acestora de către autoritatea de reglementare și aprobarea lor la nivelul consiliilor locale;
- Încredințarea directă, a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare către operatorii creați prin asocierea intercomunitară a unităților administrativ-teritoriale, nu permit reglarea cuantumurilor prețurilor în regim concurențial așa cum se manifestă în cadrul procedurilor de delegare a gestiunii prin licitație publică
- Pârghia avizării și aprobării tarifelor are menirea de a asigura suportabilitatea tarifelor pe întreaga perioadă de derulare a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii, astfel strategiile tarifare sunt stabilite în așa fel încât să asigure recuperarea lentă a costurilor investiționale realizate și majorarea graduală a tarifelor. Lipsa avizării și aprobării și necorelarea strategiilor tarifare cu principiile nediscriminării și accesibilității ar putea conduce la dorința operatorilor de a-și recupera într-un timp mai scurt costurile rezultate din cofinanțarea proiectelor și amortizarea investițiilor efectuate.
- Implementarea procedurilor de unificare a tarifelor la nivelul aceleiași zone de operare, în baza principiului solidarității, care stabilește că pentru servicii similare trebuie să existe tarife similare.

Factorii care determină direcțiile de dezvoltare ai serviciului de salubritate, între liberalizare și monopol, și cei ce determină politicile tarifare din domeniu, pot fi sintetizați astfel:

- Monopolul natural nu este atât de pregnant, întrucât elementele componente ale infrastructurii nu sunt strâns legate de domeniul public;
 - punctele de colectare pot fi pe platforme amplasate pe domeniul public, dar și în locuri special amenajate care aparțin imobilelor de tipul curților (unde sunt amplasate pubele, containere) și a locurilor special amenajate, la parterul blocurilor;
 - Stațiile de sortare și respectiv depozitele de deșeuri și incineratoarele nu pot fi considerate ca fiind o infrastructură cu specific de monopol natural, multe din depozitele actuale fiind rezultatul unor investiții private;
- Introducerea sistemului integrat de deșeuri, care va aduce după sine o formă de regionalizare a serviciului, prin asocierea intercomunitară a localităților de la nivelul unui județ, necesară accesării finanțării necesare pentru dezvoltarea infrastructurii, va accentua gradul de monopol natural, care se manifestă în cazul serviciului de salubritate. Acest fapt se datorează următoarelor considerente:
 - condiționalitățile POS Mediu în vederea accesării resurselor financiare pentru crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor la nivel județean, impun ca aceasta infrastructură să fie construită pe terenuri aparținând unităților administrativ-teritoriale;
 - Instituirea zonelor de colectare a deșeurilor, de la 3 la 6 zone la nivel județean, în funcție de numărul de locuitori, de localități dar și de aspecte care țin de considerente economico-sociale și de relief;

a) Norme și principii europene

- Obligatorietatea respectării principiilor nediscriminării și accesibilității, care presupun accesul neîngrădit al tuturor cetățenilor la serviciul de salubritate;
- Respectarea normelor de mediu și de sănătate publică privind salubritatea localităților;
- Considerarea salubrității ca fiind un drept al cetățeniei europene, accesibil tuturor fără nici o excepție, care nu poate fi considerat ca fiind un bun ce poate fi tranzacționat, având în vedere că este un element vital pentru sănătatea populației;
- Conformarea la obiectivele stabilite prin Tratatul de aderare, referitoare la gradul de acoperire al serviciilor de salubritate și cuprinse în POS Mediu 2007-2013 document ce a fost aprobat de către Comisia Europeană în luna iulie 2007;

b) Considerente care țin de capacitatea tehnico-economică:

- Capacitatea tehnico-economică redusă a autorităților publice locale, în special a celor din mediul rural, de a-și asigura dotarea cu echipamentele specifice, fapt care conduce la necesitatea atragerii capitalului privat;
- Ponderea ridicată a operatorilor privați care gestionează activitățile specifice serviciului de salubritate, pornind de la colectare, precollectare și transport, până la activitățile de depozitare, sortare;
- Condiționalitățile impuse prin POS Mediu, pentru accesarea finanțării disponibile pentru dezvoltarea infrastructurii specific, care impun asocierea

intercomunitară și regionalizarea unor activități care intră în componența serviciului de salubritate;

c) Factori determinanți ai politicilor tarifare:

- Unificarea tarifelor în aria de operare, se estimează ca prin introducerea sistemului integrat de gestionare al deșeurilor, vor fi instituite 3 – 6 zone de colectare la nivelul fiecărui județ în parte; care vor fi, fiecare în parte, considerate ca fiind zone de operare distincte, la nivelul cărora se vor organiza licitații pentru serviciul de colectare, precollectare și transport;
- Reglarea tarifului în cazul gestiunii delegate în procedurile de licitație și cerere de ofertă, când, de regulă, tariful este criteriul de selecție. Acest lucru este valabil și în cazul zonelor de colectare județene care vor fi instituite ca urmare implementării sistemului integrat de gestionare al deșeurilor;
- Sistemul de tarife și taxe trebuie să fie conceput astfel încât să acopere costul efectiv al prestării serviciului de salubritate, asigurând rentabilitatea și autonomia financiară a operatorului și să încurajeze investițiile de capital, pentru dezvoltarea infrastructurii specifice având practic două componente: un tarif perceput direct de către operatori, ca o contravaloare a cantității de deșuri colectate individual, menit să acopere costurile de colectare și de depozitare ale operatorului, și o taxă percepută de autoritățile locale asociate intercomunitar pentru a asigura cofinanțarea proiectelor de investiții necesare dezvoltării sistemului integrat de deșuri.

Factori care determină direcțiile de dezvoltare ale serviciului de alimentare cu energie termică, între liberalizare și monopol și cei determinanți ai politicilor tarifare:

- Dependența financiară a operatorilor față de instituțiile decidente de la nivel central, cât și față de cele de nivel local, deoarece fără modalitățile de subvenționare, sub forma compensării creșterii costurilor combustibililor, acoperirea diferențelor dintre prețul local și prețul de furnizare, precum și acoperirea pierderilor societăților care aparțin unităților administrativ-teritoriale, operatorii nu ar putea fi competitivi și nu ar putea asigura în relația cu utilizatorii prețuri care să respecte principiul suportabilității și să încurajeze consumul;
- Monopolul natural dat de infrastructură, care prezintă grade diferite, în funcție de activitățile componente ale serviciului: producere, transport, distribuție și furnizare;
 - producătorii se află într-o relație complementară și nu concurențială, întrucât fiecare își are propria zonă de desfacere;
 - desfacerea este legată de infrastructura de transport și distribuție, care are o concepție unitară la nivelul unităților administrativ-teritoriale, care aparține domeniului public al acestora;
 - rețelele de transport și distribuție au o concepție unitară, făcând parte din infrastructura tehnico-edilitară a localităților aparținând domeniului public al acestora și urmând regulile specifice acestui tip de proprietate publică. Conexiunile fizice existente între rețele, prin intermediul cărora se asigură transportul și distribuția agentului termic, determină starea de monopol natural a acestor activități;
- Monopolul de reglementare, în cazul activităților de distribuție și transport este dat de prestarea activității prin intermediul infrastructurii tehnico-edilitare, care poate fi exploatată de către un operator doar în baza unei decizii a autorității publice locale,

- Prețurile reglementate, care sunt stabilite în baza unor metodologii naționale, avizate de către autoritatea din domeniu și supuse aprobării consiliilor locale;
- Politica tarifară de tip cost plus, practică în prezent, este ușor de implementat și de urmărit de către autoritatea de reglementare și asigură o anumită protecție socială, cel puțin din punct de vedere teoretic al modului cum este compus tariful și anume după însumarea și acoperirea elementelor de cost, se adaugă o marjă de profit de până în 5 %.
- Concurența, care are la bază măsurarea performanței presupune implementarea unui set de indicatori de performanță, în baza cărora să fie analizată activitatea operatorilor prezenți pe piața acestor servicii, ea presupunând în fapt o analiză comparativă a eficienței acestora.
- Raportarea tarifelor la piață, introducerea unui preț mediu de referință în domeniu, care să încurajeze eficiența și care să nu poată fi depășit decât în condițiile desfășurării unor programe ample de modernizare, reabilitare, introducerea unei cote de dezvoltare care să sprijine astfel de programe ar putea să ducă la îmbunătățirea randamentului economic al operatorilor.
- Absența unor norme legale care să oblige utilizatorii să rămână racordați la sistemele centralizate, poate fi considerată o **modalitate de atenuare a gradului de monopol** specific serviciilor comunitare de utilități publice și de reconsiderare a sintagmei de consumatori captivi, întrucât utilizatorii au posibilitatea unei alte opțiuni în ceea ce privește asigurarea căldurii și apei calde de consum, acestea putând fi centrale individuale pe gaz sau lemne, centrale de imobil, sau soluții de încălzire care utilizează energie electrică cum sunt radiatoarele, sistemele de climatizare, etc.

Factorii care determină direcțiile de dezvoltare ale serviciului public de transport local de călători, între liberalizare și monopol și factorii determinanți ai politicilor tarifare, sunt următorii:

- Lipsa capacității tehnice și materiale a unităților administrative și lipsa personalului specializat;
- Insuficiența mijloacelor de transport ale unităților administrativ teritoriale;
- Reglementările în acord cu normele europene, care presupun nediscriminarea operatorilor indiferent de modul lor de organizare;
- Modul cum sunt concepute programele de transport și anume: pe trasee sau pe grupe de trasee;
- Considerarea tarifului ca și criteriu de selecție;
- Infrastructura de transport nu cunoaște decât parțial o conexiune fizică între elementele componente, astfel crează un monopol natural, infrastructura formată din: punctele de imbarcare/coborâre, de tipul stațiilor, respectiv capetele de linie sunt construite pe domeniul public al unităților administrativ-teritoriale, de asemenea, traseele sunt dimensionate pe infrastructura rutieră publică. O altă componentă care ține de domeniul public și deservește serviciul de transport, sunt stâlpii și liniile de alimentare cu energie electrică a mijloacelor de transport electrice, de tipul troleibuzelor și tramvaielor, însă mijloacele de transport, de tipul autobuzelor nu generează o stare de monopol natural;

Factorii care determină direcțiile de dezvoltare a serviciului de iluminat public, între liberalizare și monopol, și factorii determinanți ai politicilor tarifare sunt sintetizați astfel:

- Nu se manifestă un fenomen de regionalizare al serviciului, ca urmare a unor impuneri europene pentru dezvoltarea sistemelor și atingerea unor parametri de calitate specifici;

- Gestionarea individuală a serviciului la nivelul unităților administrativ-teritoriale, fapt care permite accesul unui număr mai mare de operatori pe piață;
- Practicarea cu prioritate, a procedurilor de achiziție publică, în baza Ordonanței 34/2006, față de delegarea de gestiune prevăzută de Legea 51/2006;
- Ponderea ridicată a operatorilor privați prezenți în piața serviciilor;
- Lipsa realizării acordurilor dintre distribuitorii de energie și autoritățile locale, privitoare la dreptul de folosință a infrastructurii care deservește atât iluminatul public cât și transportul energiei electrice, caz în care rețelele aparțin distribuitorului de energie, iar autoritățile publice locale nu pot concesiunea serviciul, în lipsa dreptului de folosință a infrastructurii;
- Lipsa capacității tehnico-economice și a personalului specializat la nivelul serviciilor și compartimentelor din cadrul primăriilor;

BIBLIOGRAFIE

LEGISLAȚIE, RAPOARTE, DIRECTIVE ȘI NORME EUROPENE

1. Actul Unic European, Luxemburg, 1986;
2. Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor privind Parteneriatul european pentru inovare în domeniul apei Planul de salvagardare a resurselor de apă ale Europei, 2012;
3. Carta europeană asupra serviciilor de interes general, Comisia Europeană, Bruxelles, mai 2003;
4. Carta alba drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene, Bruxelles, 2000;
5. Cartea Verde a Comisiei Europene Iluminând viitorul - Accelerarea implementării tehnologiilor de iluminare inovatoare, Bruxelles, 2011;
6. Constituția României din 1866, publicată în M.O. nr.142 din 13.07.1866;
7. Constituția României din 1946, publicată în M.O., partea I, nr. 87 bis din 13 aprilie 1948;
8. Constituția României din 1991, publicată în Monitorul Oficial 233 din 21 noiembrie 1991;
9. Decretul Lege nr. 129/1938 de organizare a exploatărilor comunale, publicat în M. O. nr. 48 din 26 februarie 1944;
10. Directiva Europeană nr. 1999/31/C.E.E. privind rampele de gunoi;
11. Directiva Europeană nr. 98/83/ C.E.E. pentru apa potabilă;
12. Directiva Europeană nr. 91/271/ C.E.E. pentru apa uzată urbană;
13. Directiva Europeană nr.75/440/C.E.E. a apei de suprafață pentru apa potabilă;
14. Directiva Europeană nr. 80/68/C.E.E. pentru poluanți periculoși în apa subterană;
15. Directiva Cadru privind apa 2000/60/C.E.E.;
16. Directiva Europeană nr. 2009/28/U.E. privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
17. Directiva Europeană nr. 2010/31/U.E. privind performanța energetică a clădirilor;
18. Directiva Europeană nr. 2012/27/U.E. privind eficiența energetică;
19. Ghidul POSMEDIU 2007-2013, Guvernul României, MMDD, București, 2007;
20. Ghid privind regionalizarea serviciilor de salubritate a localităților, elaborat de Cabinetul de Avocat „Cătălina Marcu” în baza contractului subsecvent nr. 6.171/23.07.2009;
21. Ghid privind regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, U.E., Guvernul României, 2008;
22. Legea nr. 4/1981 privind gospodăria comunală;
23. Legea nr. 69/1991 privind administrația publică locală;
24. Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale;
25. Legea nr. 326/2001 a serviciilor publice de gospodărie comunală;
26. Legea nr. 3/2003 pentru aprobarea Ordonanței de Guvern nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local;
27. Legea nr. 38/2003 privind transportul în regim de taxi și în regim de închiriere, cu modificările și completările ulterioare;
28. Legea nr. 515/2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 21/2002 privind gospodărirea localităților urbane și rurale;
29. Legea 310/2004 pentru modificarea și completarea Legii apelor 107/1996;
30. Legea 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice;
31. Legea nr. 101/ 2006 a serviciului de salubritate a localităților;

32. Legea nr. 325 a serviciului public de alimentare cu energie termică;
33. Legea nr. 224/2008 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 92/2007 pentru modificarea și completarea Legii serviciului de salubritate a localităților nr. 101/2006;
34. Legea nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din zonele urbane;
35. Legea nr. 230/2006 a serviciului de iluminat public;
36. Legea nr. 241/2006 a serviciului de alimentare cu apă și canalizare;
37. Legea nr. 92/2007 a serviciilor de transport public local;
38. Ordinul nr. 29/N/1993 pentru aprobarea Normativului-cadru privind contorizarea apei și a energiei termice la populație, instituții publice și agenți economici;
39. Ordinul comun nr. 5/93/2007 al președintelui A.N.R.E. și al președintelui A.N.R.S.C. de aprobare a contractului-cadru privind folosirea infrastructurii sistemului de distribuție a energiei electrice pentru realizarea serviciului de iluminat public;
40. Ordinul nr. 66/2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor și tarifelor locale pentru serviciile publice de alimentare cu energie termică produsă centralizat, exclusiv energia termică produsă în cogenerare;
41. Ordinul nr. 77/2007 privind aprobarea Normelor metodologice de stabilire, ajustare sau modificare a valorii activităților serviciului de iluminat public;
42. Ordinul nr. 109/2007 privind aprobarea Normelor metodologice de stabilire, ajustare sau modificare a tarifelor pentru activitățile specifice serviciului de salubritate a localităților;
43. Ordinul nr. 272/2007 pentru aprobarea Normelor-cadru privind stabilirea, ajustarea și modificarea tarifelor pentru serviciile de transport public local de persoane;
44. Ordinul nr. 356/2007 privind normele metodologice de aplicarea a legii nr. 38/2003;
45. Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007 - privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare;
46. Ordinul nr. 950/2010 pentru aprobarea Ghidului de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire, și anexa Ghidului de Finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire;
47. Ordinul nr. 124 din 5 iunie 2012 pentru aprobarea Regulamentului privind implementarea programului "Termoficare 2006-2015 căldură și confort", componenta de reabilitare a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică;
48. Ordonanța nr. 87/2001 privind serviciile publice de salubritate a localităților;
49. Ordonanța de Guvern nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local;
50. Ordonanța nr. 21 din 30 ianuarie 2002 privind gospodărirea localităților urbane și rurale;
51. Ordonanța nr. 32 din 2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare;
52. O.U.G. nr. 34/2001 privind achizițiile publice directe;
53. O.U.G. nr. 198/2005 privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;
54. O.U.G. nr. 109/2005, privind transporturile rutiere, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 102/2006;
55. O.U.G. nr. 18/2009 privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe;
56. O.U.G. nr. 63/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale;

57. O.U.G. nr. 70/31.08.2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece care abrogă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilități populației pentru plata energiei termice;
58. H.G. nr. 577/1997 Subprogramul alimentarea cu apă a satelor cu modificările și completările ulterioare;
59. H.G. nr. 687/1997 Programul de alimentare cu apă la sate, cu modificările și completările ulterioare;
60. H.G. nr. 162/2002 privind depozitarea deșeurilor;
61. H.G. nr. 1036/2004 pentru modificarea Hotararii Guvernului nr. 687/1997 privind contractarea și garantarea de către Guvern a unor credite pentru realizarea unor programe guvernamentale privind pietruirea drumurilor comunale, alimentarea cu apă a satelor, asigurarea cu locuințe sociale, refacerea și dezvoltarea infrastructurii în intravilanul localităților rurale;
62. H.G. nr. 955/2004 pentru aprobarea reglementărilor-cadru de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local;
63. H.G. nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor;
64. H.G. nr. 462/2006 pentru aprobarea programului „Termoficare 2006-2009 calitate și eficiență” și înființarea unității de management al proiectului;
65. H.G. nr. 246/2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice;
66. H.G. nr. 219/2007 privind promovarea cogenerării bazate pe cererea de energie termică utilă;
67. *Perspectiva Energetică 2050*, Comisia Europeană, Bruxelles, 2011;
68. *Raportul Institutului pentru Politici Publice - Serviciile publice municipale: bilanț de campanie la 4 ani de mandate*, ediția a 2 a, București, 2012;
69. *Rapoarte privind starea mediului (2005-2012)* elaborate de către Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile;
70. *Rapoarte de activitate (2005-2013)* elaborate de către A.N.R.S.C.;
71. *Raport Salans PNUD România*, 2013;
72. *Strategia pentru Energie și Schimbări Climatice adoptată la nivelul statelor U.E. în 2007*
73. *Tratatul de la Roma din 1957*;
74. *Tratatul de la Maastricht din 1992*;
75. *Tratatul privind aderarea Republicii Bulgariei și României la U.E.* publicat în *Jurnalul Oficial al U.E.* din 21.06.2005;
76. *Tratatul de la Amsterdam din 1997*;
77. *Manualul național al operatorilor de apă și canalizare*, U.E, Guvernul României, București, 2008;

CĂRȚI

1. ALEXANDRU I. *Introducere în teoria Administrației Publice*, Vol. I, București, Editura Sylvi, 1997;
2. ALEXANDRU I., CĂRĂUȘAN M., BUCUR S. *Drept Administrativ*, Editura Lumina Lex, București, 2005;
3. ALEXANDRU I., MATEI L., *Servicii publice*, Editura Economică, București, 2000;
4. ANDRONICEANU, A. *Management public*, București, Editura Economică, 1998;

5. ANDRONICEANU, A. *Noutăți în managementul public*, București, Editura Economică, 2003 ;
6. BELL D. *The coming of Post-Industrial Society: a venture in social forecasting*, Basic Books, New York, 1973;
7. BONNARD R. , *Precis de droit administratif*, ed. 4, Paris, 1943;
8. DELAUNAY J.CL., GADREY J., *Les enjeux de la société de service*, Press de Fondation Nationale de Science Politiques, Paris, 1987;
9. DIDIER M. *Economie: les règles du jeu*, Editura Economică, Paris, 1989;
10. DJUVARA N. *Le droit roumain en matière de nationalité*, Paris, 1940;
11. DUGUIT L. *Traité de Droit constitutionnel*, Paris, 1923;
12. DUMITRU M., HAIDUC L., IONESCU E., PREDA B. *„Prețuri și concurență”* Editura Fundației România Mare, București, 2002,
13. FOURASTIE J. *Le Grand Espoir du XXe siècle. Progrès technique, progrès économique, progrès social Paris, Presses Universitaires de France, Gallimard, Paris, 1963,*
14. FUCHS V. *The Service Economy*, NBER Columbia University Press, New York, 1968 ;
15. J.I.GERSHUNY, MILES I.D. *The new service economy the transformation of employment in industrial societies*, Frances Pinter, London, 1983;
16. GILETTA M. *Les prix, politiques, strategies et tactiques des entreprises*, Editura Eyrolles, Paris, 1990;
17. HAURIOU M., *Précis de droit administratif*, 1re édition 1892 ;
18. T.P. Hill *On Goods and Services*, The Review of Income and Wealth, 1977;
19. HEYNE P. *Modul economic de gândire* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991;
20. GRUBER, A. V. *Décentralisation des institutions administratives*, Paris, 1986;
21. IONAȘCU V. PAVEL C. *Economia Serviciilor*, Ediția a II a revizuită și adăugită, Editura ProUniversitaria, București, 2009;
22. IONCICĂ M., MINCIU R., STĂNCIULESCU G. *Economia serviciilor*, București, Editura Uranus, 1997;
23. IONCICĂ M., *Economia Serviciilor*, Ediția a II a revizuită și adăugită, Editura Uranus, București, 1999;
24. IONCICĂ M., *Economia Serviciilor*, Ediția a III a revizuită și adăugită, Editura Uranus, București, 2003,
25. IORGOVAN A. *Drept administrativ, Tratat elementar*, vol. I, II, București, Editura Nemira, 1998;
26. JEZE G., *Les principes généraux du droit administratif, La notion de service public* Vol. 2, rééd. Dalloz, 2004;
27. *Le Petit Larousse*, Paris, 1993;
28. MALLOL F., BOUDERBALI K., *Liberte d'expression et obligation de reserve: fonctionnaires, élus, citoyens et journalistes face au droit et a l'ethique*, Edition Sorman, Paris, 1999;
29. MOȘTEANU T., DUMITRESCU D, CONSTANTIN F, ALEXANDRU F. *Prețuri și concurență*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997;
30. MOȘTEANU T. (coordonator) *Prețuri și concurență – sinteze și aplicații*, Tribuna Economică, 2003;
31. NAISBITT J. *Megatendințe*, Editura Politică, București, 1989;
32. NEGULESCU P., ALEXIANU G., *Colecțiunea vechilor legiuri administrative. Regulamentele organice ale Valahiei și ale Moldovei*, Vol I, Intreprinderile Eminescu S.A. Bucuresti, 1944;

33. NEGULESCU P., *Tratat de drept administrativ*, Vol I, Principii generale, Ediția a IV a, Institutul de Arte Grafice, "E. Marvan", București, 1934;
34. OROVEANU M.T. *Tratat de drept administrativ*, Editura Universitea Creștină Dimitrie Cantemir, București, 1994;
35. PARLAGI A., COSTEA M., PLUMB I., DOBRESCU, R. *Managementul administrației publice locale - Servicii Publice*, București, Editura Economică, 1999;
36. PARLAGI A., IFTIMOAI C. *Serviciile publice locale*, Editura Economică, 2001;
37. PATRICHE (COORDONATOR) D., I. STĂNESCU, M. GRIGORESCU, R. EMILIAN, N.ENICĂ, *Economie Comercială*, Ed. Economică, București, 1998;
38. PLUMB, I. Coordonator, ANDRONICEANU A., ABĂLUȚĂ O. *Managementul serviciilor publice*, Ediția a II a, București, Editura ASE, 2003;
39. PROFIROIU, A., *Pilotajul serviciilor publice*, Editura Economică, București, 2001;
40. PROUDHON V. *Traite du domaine public*, vol I, France, 1833;
41. POPESCU C., *Managementul Serviciilor Publice-note de curs*, Universitatea Valahia din Targoviște, 2006;
42. PORAT M.U. *The information economy: Definition and measurement*, Washington, D.C.: U.S. Department of Commerce, 1977 ;
43. RADU I., VLĂDEANU D., *Analiza diagnostic și strategia de dezvoltare a serviciilor publice de gospodărie comunală*, Editura Tribuna Economică, București, 2004;
44. RĂRINCESCU C. *Contenciosul Administrativ Român*, Ediția a II a, Editura Alcaay, București, 1936;
45. RIVERO J., *Droit Administratif*, 12ed, Dalloz, Paris, 1987;
46. ROUX D. *Analyse economique et gestion de l'entreprise*, Editura Dunod, Paris, 1986;
47. RUSU C., *Economia Serviciilor – suport de curs* Editura Mediamira, Cluj-Napoca, 2003
48. SCHILERU I., *Concepte de bază în studiul mărfurilor*, în Fundamentele științei mărfurilor, Editura ASE, București, 2008;
49. SINGELMANN, J. *The sectorial transformation of the Labour Force in Industrial Countries*, University of Texas, Houston, 1994;
50. STĂNCIULESCU G., *Managementul utilităților publice*, Editura Uranus, București, 2002;
51. SMITH A., *Avuția națiunilor*, Editura Publică, București, 2011;
52. SUCIU, M.; *Economie/Economics*, partea a doua, Editura ASE, București, 2004;
53. HILL, T. P. *On Goods and Services*, The Review of Income and Wealth, 1977;
54. TEODORESCU A., *Tratat de drept administrativ*, Vol. I, Edițiunea a III a, Institutul de Arte Grafice, "Eminescu" S.A. București, 1929;
55. VĂRARU M, *Tratat de drept administrativ român*, Editura Librăriei SOCEC & CO, Societatea Anonimă, București, 1928;
56. ZAMFIR A. *Managementul serviciilor - Lucrare aplicativă* Editura ASE, București, 2005.
57. WALINE M., *Manuel elementaire du droit administratif*, Paris, ed. 1939;

ARTICOLE PUBLICATE ÎN REVISTE DE SPECIALITATE ȘI LA CONFERINȚE

1. ANASTASE I. *Managementul serviciilor publice de interes local echilibrul Bowen – Lindhal – Samuelson într-o nouă perspectivă*, International Conference on European Integration - Realities and Perspectives, EIRP Proceedings, Vol 3. Galați, 2008;
2. BELORGEY J.M. *Service public, services publics: declin ou renouveau*, La documentation française, Paris 1995;
3. BAUBY P. *Reconstruire l'action publique: Services publics, au service e qui?* Editions La Decouverte et Syros, 1988;
4. BAUBY P., BOUAL J.C. *Pour une citoyennete europeenne: quels services publics?* Atelier, 1994;

5. CHIRIAC D, C. HUMA, S.CACE – Aspecte privind ecologizarea localităților din România și implicațiile acesteia asupra calității vieții, Revista Calitatea Vieții, XIV, nr. 2, București, 2003;
6. GĂZDARU A., *Notă privind deșeurile menajere urbane*, Revista Salubritatea nr. 1, București, 2002;
7. PROFIROIU M. *Concepția europeană privind serviciul de interes economic general*, Revista Transilvană de Științe Administrative, Cluj Napoca 2004;
8. RADU I., *Considerații privind strategia națională în domeniul serviciilor publice de gospodărie comunală* Analele Universității din Oradea; Fascicola Științe Economice TOM XV Fascicola Științe Economice TOM XV;
9. RADU I., URSĂCESCU M., CIOC M. *O strategie națională în domeniul serviciilor de utilități publice* Revista Economie și administrație locală. Nr. 11, 2006 ;
10. RADU I., URSĂCESCU M., CIOC M. *Serviciile publice de interes general în perspectiva integrării României în Uniunea Europeană* Revista Economie și administrație locală Nr. 7, 2006;
11. RADU I., *Principii privind dezvoltarea durabilă a serviciilor comunitare de utilități publice în contextul regionalizării* Simpozion științific internațional, „România și Uniunea Europeană. Calitatea integrării”, ASE, București, 2006;
12. Van Mierlo J. G. A. *Pentru un guvern mai mic dar mai eficient – guvernul și orientarea către piață a furnizării serviciilor publice, într-o perioadă de tranziție*, Revista Administrație și Management Public, Nr. 8, Editura ASE București, 2007
13. WALRAVE M. – *Les reseaux des services publics dans le monde: organisation, regulation, concurrence*, rapport de l’atelier Experiences etrangeres du Groupe Reseaux 2010, Eskape, 1995;
14. A.J.D.A. - Actualite juridique, droit administratif, Paris, 1964.

SURSE INTERNET:

1. www.ec.europa.eu
2. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
3. www.anrsc.ro
4. www.anre.ro
5. www.right2water.eu
6. www.eurostat.eu
7. www.insse.ro
8. www.pwc.com/ro
9. www.ier.ro
10. www.green-report.ro
11. www.ara.ro
12. www.mmediu.ro
13. <http://www.rowater.ro/TEST/Brosura-ape-uzate-pentru-public-2012.pdf>
14. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52012DC0673>
15. http://ec.europa.eu/news/energy/111219_ro.htm

Lista lucrărilor publicate

1. Cazan Doinița, **Cucoș Alina-Florentina** *The evolution of the purchasing power in corelation with the financial crises*, Ovidius University Annals Economic Sciences Serie, Volume XI, Issue 1, 2011;
2. **Cucoș Alina-Florentina**, *Social and economic impacts of wind power in corelation with the financial crises*, The Annals of the University of Oradea, Economic Sciences Tom XX, 2nd Issue/December 2011;
3. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, *Consideration Regarding Community Services of the Romanian Public Utilities* - Annals of Dunărea de Jos University, Fascicle I, Economics and Applied Informatics, Years XVIII – no2/2012 – August 2012;
4. Trif Nicolae Viorel, **Cucoș Alina Florentina**, *Aspecte privitoare la cadrul legal și instituțional al serviciilor comunitare de utilități publice în România*, Conferința științifico-practică cu participare internațională „Teoria și practica administrării publice (T.P.A.P. 2012)”, Academia de Administrare Publică de pe Langă Președintele Republicii Moldova, Chișinău, Republica Moldova, 22 Mai 2012;
5. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, *Considerații privitoare la sistemul de prețuri și tarife al serviciilor comunitare de utilități publice în România*, Conferința științifico-practică cu participare internațională „Teoria și practica administrării publice (T.P.A.P. 2012)”, Academia de Administrare Publică de pe Langă Președintele Republicii Moldova, Chișinău, Republica Moldova, 22 Mai 2012;
6. Cazan Doinița, **Cucoș Alina Florentina**, *The economic crisis – meanings and significations, causes and solutions*, Annals of Dunărea de Jos University, Fascicle I, Economics and Applied Informatics, Year XIX – no2/2013;
7. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, Cazan Doinița, *The financing of water supply and sewerage services in Romania*, Annals of Dunărea de Jos University, Fascicle I, Economics and Applied Informatics, Year XIX – no2/2013;
8. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, *Rolul asociației de dezvoltare intercomunitară în modernizarea serviciilor publice*, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Conferința Științifico-practică cu participare internațională Teoria și practica administrării publice T.P.A.P. 2013, 20 Mai 2013, Chișinău, Republica Moldova;
9. Trif Nicolae Viorel, **Cucoș Alina Florentina**, *Organizarea și funcționarea serviciilor comunitare de utilități publice în România*, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Conferința Științifico-practică cu participare internațională Teoria și practica administrării publice T.P.A.P. 2013, 20 Mai 2013, Chișinău, Republica Moldova;

Lista lucrărilor susținute la conferințe

1. **Cucoș Alina Florentina**, Cazan Doinița, *Wind energy Today and Tomorrow - Impact of financial crises on Wind Energy*, a VI -a Conferință internațională de Cibernetică Economică, - București "Efectele crizei globale și căi de redresare economică" , 20 – 21 mai, 2011;
2. Cazan Doinița, **Cucoș Alina Florentina**, *The evolution of the purchasing power in corelation with the financial crises*, a VIII-a Conferință internațională , "Probleme actuale ale economiei globale", Constanța, 16-17 aprilie 2011;
3. **Cucoș Alina Florentina**, *Social and economic impacts of wind power in corelation with the financial crises*, a VII-a Conferință internațională , "Integrarea Europeană - noi provocări" Oradea, 27 – 28 mai 2011;
4. **Cucoș Alina Florentina**, Vencilă Elena, *Photovoltaic energy, a mandatory solution for electricity market improvement* - The PhD Student Symposium 8th December 2011 "Dunărea de Jos" University of Galați;
5. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, *Quality and environment management in the field of community service for public utilities*, International Conference On Casting, from rigor of Technique to Art, Faculty of Metallurgy, Materials Science and Environment, 18-19 May, 2012, Galați;
6. **Cucoș Alina Florentina**, Vencilă Elena, *Alternative energy - environmental friends*, International Conference On Casting, from rigor of Technique to Art, Faculty of Metallurgy, Materials Science and Environment, 18-19 May, 2012, Galați;
7. Trif Nicolae Viorel, **Cucoș Alina Florentina**, *Aspecte privitoare la cadrul legal și instituțional al serviciilor comunitare de utilități publice în România*, Conferința științifico-practică cu participare internațională „Teoria și practica administrării publice (T.P.A.P. 2012)”, Academia de Administrare Publică de pe Langă Președintele Republicii Moldova, Chișinău, Republica Moldova, 22 Mai 2012;
8. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, *Considerații privitoare la sistemul de prețuri și tarife al serviciilor comunitare de utilități publice în România*, Conferința științifico-practică cu participare internațională „Teoria și practica administrării publice (T.P.A.P. 2012)”, Academia de Administrare Publică de pe Langă Președintele Republicii Moldova, Chișinău, Republica Moldova, 22 Mai 2012;
9. **Cucoș Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, Cazan Doinița *Appearance and evolution of public services in the european community space*, XIII th Annual International Conference Risk in Contemporary Economy October 26 – 27, 2012 - FEAA, Galați;
10. Cazan Doinița, **Cucoș Alina Florentina**, *The economic crisis - meanings and significations* XIII th Annual International Conference Risk in Contemporary Economy October 26 – 27, 2012 - FEAA, Galați;

11. **Cucos Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel *The organization and financing mode of community services of public utilities in Romania*, Dunărea de Jos University of Galați, POSDRU/107/1.5/S/76822 The Second PhD Student Symposium 13th-14th December 2012;
12. **Cucos Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, *Rolul asociației de dezvoltare intercomunitară în modernizarea serviciilor publice*, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Conferința Științifico-practică cu participare internațională Teoria și practica administrării publice T.P.A.P. 2013, 20 Mai 2013, Chișinău, Republica Moldova;
13. Trif Nicolae Viorel, **Cucos Alina Florentina**, *Organizarea și funcționarea serviciilor comunitare de utilități publice în România*, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Conferința Științifico-practică cu participare internațională Teoria și practica administrării publice T.P.A.P. 2013, 20 Mai 2013, Chișinău, Republica Moldova;
14. **Cucos Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, Cazan Doinița, *Funding of water supply and sewerage services in Romania*, Conferința Științifică a Școlilor Doctorale din UDJ Galați CSSD-UDJG 2013 Ediția I Galați, 16-17 mai 2013;
15. Cazan Doinița, **Cucos Alina Florentina**, *The economic crisis – meanings, significations, causes and solutions*, Conferința Științifică a Școlilor Doctorale din UDJ Galați CSSD-UDJG 2013 Ediția I Galați, 16-17 mai 2013;
16. **Cucos Alina Florentina**, Trif Nicolae Viorel, Cazan Doinița, *The evolution of the organization and the tariff policies in the Romanian sanitation field*, Conferința Științifică a Școlilor Doctorale din UDJ Galați CSSD-UDJG 2014 Ediția a II a Galați, 15-16 mai 2014;
17. Trif Nicolae Viorel, **Cucos Alina Florentina**, *The economic performance of the thermal energy system in Romania – tariff and valorization policies*, Conferința Științifică a Școlilor Doctorale din UDJ Galați CSSD-UDJG 2014 Ediția a II a Galați, 15-16 mai 2014;